

ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÉ OBCE LEGIONÁŘSKÉ

LEGIONÁŘSKÝ *směr*

1/2015

Sokol si připomíná 25 let od svého znovuoobnovení

Již čtvrt století uplynulo od chvíle, kdy byla krátce po „sametové revoluci“ v listopadu 1989 obnovena Československá, resp. Česká obec sokolská. Její ustanovující sjezd se konal již 7. ledna 1990. Česká obec sokolská a její členové si toto výročí připomínají po celý letošní rok řadou akcí, které jsou součástí celoročního projektu SokolGym 2015, jehož mottem je „25 let znovu spolu“.

Znovu ustanovit Československou, resp. Českou obec sokolskou se podařilo v mimořádně krátkém čase. Vždyť od 17. listopadu neuplynuly ani dva měsíce a již se konal ustanovující sjezd. Nebylo to nijak jednoduché, vždyť ve zhruba čtyřicetileté nucené přestávce byla přerušena nejen činnost ČOS, ale také se přetrhla spojení a kontakty mezi sokoly po celé republice – ty bylo při svolání sjezdu v roce 1990 nutné obnovit. Pravdou ale také je, že tyto kontakty se začínaly obnovovat ještě před 17. listopadem a společně s tím i nazrávaly myšlenky Sokol obnovit ihned, jak to situ-

ace dovolí. Sestra Dagmar Evaldová, která byla v přípravném výboru sjezdu, na tehdejší dobu nedávno vzpomínala:

„Prvním impulsem zapojit se do práce na obnově Sokola pro mne nebyl až 17. listopad 1989, ale již rok předtím moje návštěva u legendární sokolské náčelnice Marie Provazníkové v USA, kde jsem se setkala s řadou zahraničních sokolů. V roce 1988 již situace nazrávala ke změnám a všichni, s nimiž jsem se ve Spojených státech setkala, již očekávali změny, které umožní obnovu Sokola ve vlasti. Právě to bylo častým tématem řady diskuzí a rozhovorů.“

Při těchto rozhovorech se také hovořilo o možné účasti sokolů z Československa na sletu v Paříži, pořádaném Ústředím československého sokolstva v zahraničí v roce 1990. Ústředí dodalo do vlasti popisy sletových skladeb a také pomohlo s navazováním kontaktů mezi sokoly doma, v Československu. Vznikl tak tým, který nejprve připravoval účast na sletu v Paříži a který se později stal i součástí přípravného výboru pro svolání obnovovacího sjezdu. „Koncem září 1989 jsme připravili dopis, který jsme pak poslali známým sokolům s výzvou, aby v případě dění, které bude předzvěstí politických změn, se sešli před sokolovny, a zároveň jsme je požádali, aby tento dopis poslali dalším, svým známým sokolům,“ vzpomíná Dagmar Evaldová. „Už 18. listopadu 1989 jsem měla řadu telefonátů ze zahraničí s dotazy, kdy začneme pracovat.“

Následovala řada setkání, především v polovině prosince v Městské knihovně v Praze. K početné účasti přispěly i informace o tomto setkání zveřejněné v tisku. Vše směřovalo ke sjezdu, který se uskutečnil 7. ledna 1990 v Průmyslovém paláci

na pražském Výstavišti (v tehdejším Parku kultury a oddechu). Ještě před sjezdem se přípravnému týmu podařilo vydat tři čísla Zpravodaje, začaly se sbíhat i první peníze – dobrovolné příspěvky do kasičky i příspěvky ze zahraničí. Od zahraničních sokolů přicházela i materiální pomoc.

Sjezd skončil úspěšně – byly schváleny stanovy a bylo rovněž zvoleno Předsednictvo Československé obce sokolské – starostou se stal Borivoj Petrák, místostarostou Miroslav Jandásek, náčelníci Jana Čížková, náčelníkem Vladimír Janoušek, vzdělavatelem Boris Uher, hospodářem Libor Sejk, náměstkem starosty pro zahraničí Dagmar Evaldová, členem předsednictva byl rovněž zvolen Jiří Fon. Po sjezdu čekalo sokoly množství práce, kterou bylo nutné vykonat – při obnovování sokolských tělocvičných jednot a sokolských žup, při obnovování a zajišťování činnosti, při vracení sokolského majetku a mnohé další. Zkrátka, každodenní práce, která nikdy nekončí. Díky ní je znovuoobnovený Sokol moderní organizací, oslovující svým programem a širokou škálou činností i současné generace. Prokázal tak také, že ideje a filozofie, kterou vytkli zakladatelé Sokola Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner, jsou aktuální i pro současné generace.

Letošní výročí znovuoobnovení Sokola připomíná projekt SokolGym 2015, na němž se podílejí všechny programové útvary ČOS. Oficiálně vyhlášenými akcemi tohoto projektu jsou:

- 90 let od otevření Tyršova domu (18.–24. 5.)
- Sokolské Brno (5.–7. 6.)
- Plzeňské slavnosti pohybu (26.–28. 6.)
- Prázdninová škola zahraničních cvičitelů (28. 6.–3. 7.)
- Noc sokoloven (11. 9.)
- Move Week 2015 (21.–27. 9.).

Nejbližší akce projektu SokolGym 2015, připomínající 90. výročí otevření Tyršova domu, má velice široký záběr. A to nejen délkou svého trvání, ale především pestrostí svého programu, na jehož skladbě se podílejí všechny programové útvary České obce sokolské. Po celý týden od pondělí 18. května do neděle 24. května se bude konat množství sportovních, vzdělávacích a kulturních akcí. Pro veřejnost bude Tyršův dům otevřen od pondělí do pátku, připravené jsou např. šplh žáků, vzdělávací workshopy s tematikou parkouru, rollskipingu, semináře se zdravotní tematikou, v kulturní části se například počítá s loutkovým divadélkem a výtvarnými dílnami. Po celý týden budou probíhat komentované prohlídky Tyršova domu, uskuteční se výstava s (pracovním) názvem „Tyršův dům v proměnách času“ a návštěvníci budou moci rovněž zhlédnout putovní výstavu „25 let znovu spolu“. V sobotu 23. 5. budou probíhat tzv. všesokolské hry, večer se bude konat slavnostní program, při němž diváci zhlédnou vybrané hromadné skladby, vystoupení sportovců s ukázkami jejich činnosti, počítá se rovněž s vystoupením zahraničních hostů a připravuje se též kulturní část programu.

Zdeněk Kubín

LEGIONÁŘSKÝ směr

Časopis navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Čs. obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Čs. obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

Vydavatel:
Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2
www.csol.cz
Tel: +420 224 266 235
Fax: +420 224 266 274
E-mail: sekretariát@csol.cz

Šéfredaktor a editor:
Ladislav Lenk
Tel: +420 224 266 241
Fax: +420 224 266 274
Mobil: 734 315 601
E-mail: lenkladl@centrum.cz

Redakční rada:
Pavel Budinský
Jindřich Sitta
Jiří Charfreitag
Milan Mojžíš
Tomáš Jakl
Jan Procházka
Zdeněk Kubín
Ladislav Henek
Jiří Filip
Miroslav Brož

Jazyková úprava:
Ladislav Lenk

Grafická úprava:
Andrea Bělohlávková

Tisk a distribuce:
Vydavatelství MAC, spol. s r.o.
Na Spojce 968/7
101 00 Praha 10 - Vršovice

Adresa redakce:
Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2

Uzávěrka čísla 15. 3. 2015
Evidenční číslo: MK ČR E 20912

Elektronickou podobu Legionářské směru naleznete na:
www.csol.cz v rubrice Projekty

Legiovlak vyráží na svou pouť po České republice!

str. 2

Po stopách rozvědek České družiny

str. 6

Završení slavné bojové cesty 1. čs. armádního sboru v SSSR se odehrálo v Praze 17. května 1945

str. 16

Přehlídka Československé samostatné obrněné brigády 30. května 1945 v Praze

str. 18

Místopředsedkyně Senátu opět udělila záštitu projektu Oheň(bez)naděje

str. 26

Legiovlak vyráží na svou pouť po České republice!

Již v minulém čísle jsme vás informovali o představení repliky legionářského vlaku, které proběhlo v říjnu minulého roku v rámci oficiálního zahájení projektu Legie 100 v Praze. Slib veřejnosti však byl daleko rozsáhlejší a Československá obec legionářská může být hrdá na to, že jej v letošním roce dodrží.

Od prvních návrhů na tento odvážný počin uplyne v letošním roce šest let. Šest let plánování, jednání, překonávání nesnází a vedení rekonstrukčních prací má však jasný výsledek. Tím se stane 19. květen 2015, kdy Legiovlak slavnostně vyjede na svou

několi kaletou pouť, při které bude připomínat slavné doby našich předků a jejich anabázi napříč Ruskem.

Celá souprava bude tou dobou již čítat 11 zrekonstruovaných vozů, z nichž jeden do soupravy dodají kolegové ze Slovenské republiky. Vedle v minulosti představených vozů polní pošty, těplušky, zdravotního, štábního, obrněného a dvou plošinových vozů doplní sestavu ještě krejčovský, prodejní, kovářský a ubytovací vůz. Ve všech vozech bude na návštěvníky čekat

věrná rekonstrukce vybavení zmíněných vozů, legionáři v dobových stejnokrojích, ale také originální exponáty a několik stovek fotografií a panelů mapujících historii čs. legií. Již představení vlaku ukázalo nejatraktivnější části vlaku, které představuje jak vůz obrněný, kde si mohou návštěvníci vyzkoušet legionářskou výzbroj, tak původní domov našich legionářů – těplušku.

Naším cílem je zaujmout především nejmladší generaci, a proto budou osloveny základní, střední i vysoké školy

v jednotlivých regionech, do kterých v letošním roce vlak zavítá. V této snaze nám budou zvláště nápomocny záštity nad jízdou Legiovlaku, jež převzali hejtman Středočeského kraje Miloš Petera, hejtman Libereckého kraje Martin Půta, hejtman Královéhradeckého kraje Lubomír Franc, hejtman Jihočeského kraje Jiří Zimola, hejtman Jihomoravského kraje Michal Hašek a hejtman Zlínského kraje Stanislav Mišák.

Trasa jízdy je pro tento rok již jasně daná a poměrně nabitá. Navštívíme více než polovinu krajských měst napříč celou Českou republikou. Detailní rozpis jízdy vlaku najdete na třetí stránce obálky tohoto časopisu.

Připravil: -JCH-, foto: archiv ČSOL

Narozeniny bratrů generálů

S počátkem roku 2015 oslavilo významná životní jubilea hned několik výrazných osobností druhého čs. boje za svobodu Československa z řad naší zahraniční armády. Československá obec legionářská se zasloužila o důstojné oslavy narozenin našich generálů v přátelském a neformálním duchu. Publicita, která byla těmto událostem právem přiznána, napomohla veřejnosti znovu ocenit hrdinství čs. vojáků, jehož jsou osudy generálů Končického, Klemeše, Beera a Bočka důkazem.

Narozeniny generálmajora v. v. Mikuláše Končického v Ostravě

V lednu letošního roku se uskutečnila oslava 90. narozenin genmjr. v. v. Mikuláše Končického, tankisty druhé světové války, nositele nejvyššího státního vyznamenání ČR Řádu Bílého lva, tři Československých válečných křížů 1939 a dalších řádů a medailí, čestného občana Ostravy a bývalého místopředsedy Československé obce legionářské. U příležitosti životního jubilea přišli generálmajoru Končickému blahopřát na Krajské vojenské velitelství Ostrava četní zástupci Českého svazu bojovníků za svobodu a rovněž předseda Jednoty ČSOL Ostrava I Miroslav Pešl a vedoucí projektu Péče o válečné veterány Pavel Skácel. Přítomen byl i hostitel setkání ředitel KVV Ostrava plk. Jaroslav Hrabec.

Generálmajor Končický vyprávěl během srdečného setkání o svém životě, působení v armádě a zazpíval i píseň, která mu přinesla přezdívku „Kosta“. Své hrdinství, které prokázal v době války, potvrdil generálmajor Končický i po roce 1968, kdy byl pro svůj postoj k sovětské okupaci Československa vyhozen z čs. armády. Plné rehabilitace se dočkal až po roce 1989.

Mikuláš Končický se narodil v rodině českého učitele 1. ledna 1925 ve Volyni v okrese Dubno, v té době v Polsku, dnes na Ukrajině. Vyrůstal v mnohonárodnostním prostředí, kde se mísily vlivy ukrajinské, polské, židovské, ruské a české. Jeho vzdělání probíhalo ve školách polských. Jako čerstvý maturant polského gymnázia začal vyučovat na přelomu let 1943 a 1944 na vesnické škole, kde setrval až do příchodu Rudé armády.

Spolu se svým otcem a dalšími volynskými Čechy se v březnu 1944 dobrovolně přihlásil ve městě Rovno u čs. vojenské odvodní komise a byl odveden k tankovému vojsku. Po absolvování půlročního odborného výcviku a úspěšných zkouškách byl zařazen jako velitel tanku T-34/85 u 2. tankové rotě 1. tankového praporu.

Zúčastnil se celé karpatsko-dukelské operace a taktéž jaslenské operace. Dne 28. října 1944 byl vyznamenán prvním Čs. válečným křížem 1939. O jeho odvaze a hrdinství svědčí i to, že na Dukle dovezl těžce zraněného Richarda Tesaříka, hrdinu od Kyjeva, na obvoziště.

V březnu a dubnu roku 1945 bojoval v ostravské operaci, byl přímým účastníkem osvobození města Ostravy a absolvoval přesun do Prahy v sestavě rychlé skupiny 38. armády gen. Moskalenka v rámci 4. ukrajinského frontu.

Je vyznamenán celkem třemi Čs. válečnými kříži 1939, Čs. medailí Za chrabrost, sovětským Řádem Velké vlastenecké války, Řádem Slávy III. stupně, medailí Za odvalu, medailí Za Prahu a Za Pobědu, polským válečným křížem a řadou dalších vyznamenání.

Po válce zůstal sloužit v armádě a pracoval v různých funkcích v tanko-technickém oboru na vojenských akademích v Hranicích, Brně a Vyškově. V roce 1959 ukončil studium Vojenské akademie v Brně, obor strojně inženýrský. Patřil mezi špičkové odborníky na konstrukci a provoz tanků. V tomto oboru působil naposledy jako vedoucí

katedry tanků a automobilů 1. fakulty VAAZ Brno. V roce 1970 byl propuštěn ze služeb v armádě pro své postoj ke vstupu vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968. Odešel do Ostravy a pracoval v dopravě Pozemních staveb Ostrava až do odchodu do důchodu. Již jako důchodce následně pracoval téměř pět let ve Vitkovcích v údržbě Válcoven trub.

Od roku 1992 je předsedou Městského výboru Českého svazu bojovníků za svobodu v Ostravě a od roku 2002 též předsedou výboru Jednoty Československé obce legionářské Ostrava I. Do roku 2013 byl i místopředsedou ČSOL.

V roce 2008 byl jmenován čestným občanem města Ostravy, do hodnosti brigádního generála byl za mimořádné hrdinství během druhé světové války povýšen v roce 2009. Nejvyšší státní vyznamenání – Řád Bílého lva – mu byl propůjčen z rukou prezidenta republiky v roce 2011. Život genmjr. v. v. Mikuláše Končického je trvalým příkladem pro dnešní mladou generaci.

Genmjr. v. v. Jaroslav Klemeš oslavil 93. narozeniny

Válečný veterán, poslední žijící parašutista shozený do protektorátu, genmjr. v. v. Jaroslav Klemeš oslavil ve čtvrtek 5. února 2015 v domácím prostředí Parkhotelu Průhonice za přítomnosti předsedy vlády ČR a náčelníka Generálního štábu AČR své 93. narozeniny.

Bratr generál Klemeš při této příležitosti obdržel z rozhodnutí Republikového výboru ČsOL Pamětní medaili ČsOL I. stupně za celoživotní postoj, kterým dokazoval své hrdinství v řadách československého zahraničního vojska v bojích s nacistickým Německem. I navzdory svému těžkému osudu za komunistického

režimu neztratil ideály, za které bojoval, a dnes, i přes svůj vysoký věk, je stále aktivní v prosazování legionářských tradic, což dokazuje svou pravidelnou účastí na významných, nejen legionářských, ale i vojenských událostech. Ocenění mu předali brig. gen. v. v. Emil Boček, statutární místopředseda ČsOL, dále tajemník ČsOL Milan Mojžíš a tajemník projektu Legie 100 Jiří Charfreitag, jenž velel přítomné čestné stráží praporu Čs. obce legionářské.

Z rozhodnutí Republikového výboru ČsOL obdrželi pamětní medaile předseda vlády ČR Bohuslav Sobotka za šíření legionářských tradic a náčelník Generálního štábu AČR arm. gen. Petr Pavel za celoživotní práci v řadách československé a české armády.

Mezi dalšími gratulanty byli i zástupci Slovenska. S projevem k oslavenci vystoupil 2. zástupce náčelníka slovenského generálního štábu genmjr. Pavel Macko, jenž Jaroslavu Klemešovi předal zlatou medaili náčelníka Generálního štábu ozbrojených sil ASR. S gratulací se připojil i přídělnec obrany ASR při slovenském velvyslanectví v ČR plk. Ján Goceliak

a velitel 4. brigády rychlého nasazení plk. gšt. Miroslav Hlaváč. Přítomen na oslavě byl i zástupce Ministerstva obrany ČR Milan Bachan z Odboru pro válečné veterány.

Genmjr. Jaroslav Klemeš se narodil v rodině úředníka berní správy v Čadci 31. ledna 1922. V letech 1926 až 1936 absolvoval obecnou a měšťanskou školu ve Skalici. Ve Skalici se vyučil obchodním příručím a absolvoval jeden rok pokračovací obchodní školy. V roce 1940 se rozhodl pro odchod do zahraničí a přes Maďarsko, Jugoslávii, Řecko, Turecko a Sýrii se dostal do Francie, kde byl v dubnu 1940 zařazen do spojovací čety v čs. zahraničním vojsku. V jeho řadách se zúčastnil bojů o Francii. Po její okupaci se 12. července 1940 přesunul do Anglie, kde byl opět zařazen ke spojovací četě a v ní absolvoval radiotelegrafický kurz.

Od 25. října 1941 do 7. dubna 1944 prodělal řadu kurzů, které jej měli připravit pro případ vysazení na nepřátelském území. Na začátku května 1944 se dostal na základnu Laureto v Itálii, kde prováděl udržovací výcvik. Dne 17. února 1945 byl

v rámci operace Platinum-Pewter vysazen poblíž Nasavrky. Zpočátku se účastnil odboje na Českomoravské vrchovině, v závěru války se přesunul do Prahy, kde až do osvobození působil jako radiotelegrafista a udržoval spojení s Londýnem a vládou v Košicích.

Po válce zůstal u armády a jeho působitěm se staly Milovice či Litoměřice. V závěru roku 1950 byl ale propuštěn z činné služby a krátce nato zatčen. Celých 15 měsíců byl vězněn a trýzněn ve vyšetřovací vazbě na Hradčanech, v tzv. „domečku“. Odsouzen byl ke dvěma letům odnětí svobody, byl degradován a udělená vyznamenání mu byla odňata.

Po propuštění pracoval v dělnických povoláních. V roce 1954 se oženil, z manželství se narodil syn. V květnu 1968 byl rehabilitován a byla mu vrácena hodnost i vyznamenání. V říjnu 1990 byl povýšen na podplukovníka a v roce 1992 do hodnosti plukovníka a v záloze. Do hodnosti brigádního generála byl prezidentem republiky povýšen dne 8. května 2010. O rok později se stal čestným občanem Ústí nad Labem a od října 2013 je bratr Klemeš generálmajorem.

Narozeniny generálů Beera a Bočka v Domě armády

Československá obec legionářská uspořádala krátce po oslavě narozenin genmjr. v. v. Jaroslava Klemeše setkání s generály v. v. Alexandrem Beerem a Emilem Bočkem u příležitosti jejich životního jubilea.

Genmjr. v. v. Alexandr Beer, veterán východní fronty, oslavil 7. února své 98. narozeniny a brig. gen. Emil Boček, stíhač RAF, si připoměl své 92. narozeniny 25. února. Setkání, které se odehrávalo v neformálním a přátelském duchu, se uskutečnilo v Domě armády v Praze dne 16. února 2015.

Mezi gratulanty byl kromě předsedy Čs. obce legionářské bratra Pavla Budinského také náčelník Generálního štábu AČR arm. gen. Petr Pavel, státní tajemník Ministerstva obrany ČR Petr Vančura a blahopřejné dopisy předsedy vlády ČR Bohuslava Sobotky předala a jubilantům popřála ředitelka sekce předsedy vlády ČR Běla Hejtná. Medaile vojenského přidělence Armády Slovenské republiky při Slovenském velvyslanectví v Praze předal plk. gšt. Ján Goceliak. Oslavencům poblahopřál také ředitel Odboru pro válečné veterány MO ČR plk. Eduard Stehlík.

Před společným obědem pronesl slavnostní připítek arm. gen. Petr Pavel, který vyzdvihl skutečnost, že váleční veteráni jsou neocenitelným mostem mezi minulostí a tradicemi, které se opět dostávají do povědomí Armády ČR. Generál Beer přítomným předal mnoho svých vzpomínek na svůj boj ve druhé světové válce a vzpomínal především na svého velitele gen. Ludvíka Svobodu. Vzpomínku věnoval i svému spolubojovníku Vasilovi Korolovi, který v sobotu 14. února 2015 zemřel. Naproti tomu generál Boček prohlásil, že když nemusí, o válce nerad mluví a raději vyprávěl o svých poválečných osudech.

Genmjr. Alexandr Beer se narodil dne 7. února 1917 ve Vranově nad Toplou. Absolvoval gymnázium v Košicích a studoval vyšší školu textilní v Brně. V roce 1939 se rozhodl utéct z Protektorátu přes Švýcarsko do Anglie. Na švýcarských hranicích byl však švýcarskými orgány zadržen a předán Německu. Po třítydenním pobytu v německém vězení byl deportován zpět do Prahy, kde však před cílem cesty z transportu utekl a pokračoval do Polska. Po napadení Polska utekl do Sovětského svazu se skupinou, v níž byl i komunistický senátor Antonín Zmrhal. Zřejmě díky tomu se Beer vyhnul internaci a přijal práci v textilní továrně u Moskvy. Po napadení Sovětského svazu Německem

tajně z domova. Dostal se do Bejrútu a zúčastnil se bojů ve Francii v létě 1940. V září 1940 byl ve Velké Británii přijat do RAF, kde sloužil jako mechanik u 312. stíhací perutě. Roku 1943 byl na výcviku v Kanadě a od října 1944 sloužil jako pilot-stíhač u československé 310. stíhací perutě. Na svém kontě má 26 operačních letů.

Z letectva odešel po válce, již v roce 1946 a otevřel si opravnu motocyklů. Od roku 1958 pracoval jako soustružník ve Výzkumném ústavu Československé akademie věd a od roku 1983 u firmy Drukov. Do dů-

se nejprve s domobranou účastnil budování zákopů na obranu Moskvy, poté mu byla povolena evakuace, ze které požádal plukovníka Svobodu, aby si jej vyzádal do nově tvořené armády v Buzuluku.

Účastnil se bitvy u Sokolova, v níž byl velitelem minometného roje a při které byl zraněn. V bitvě u Kurska byl díky svým znalostem německého jazyka tlumočnickem u výslechů německých důstojníků. Poté se dostal zpět k československým vojákům a jako velitel tanku se účastnil bitvy o Kyjev, o Bilou Cerekev a o Žaškov. Účastnil se karpatsko-dukelské operace i osvobození Ostravy a Prahy. V roce 1946 demobilizoval a nastoupil práci v textilním průmyslu a na ministerstvu lehkého průmyslu. Do důchodu odešel až v roce 2005. Hodnost brigádního generála mu byla udělena v roce 2010 a Řád Bílého lva mu byl propůjčen v roce 2012.

Brig. gen. Emil Boček se narodil dne 25. února 1923 v Brně-Tuřanech. V roce 1939, tedy v pouhých 16 letech, odešel

chodu odešel v roce 1988. V dubnu 1990 byl povýšen do hodnosti kapitána. V říjnu 2010 mu byl propůjčen Řád Bílého lva za mimořádné zásluhy o obranu a bezpečnost státu a vynikající bojovou činnost. Do současné hodnosti brigádního generála byl jmenován prezidentem republiky loni v květnu.

Jiří Filip a Vladimíra Francířková,
foto: archiv ČsOL

Po stopách rozvědek České družiny

V posledních lednových dnech vykonali členové Československé obce legionářské cestu do jihovýchodního Polska, aby vzdali hold novodružiníkům, kteří před 100 lety přísahali v Tarnówě a doplnili stavy České družiny. Vznik této první čs. jednotky za první světové války jsme si připomněli několika událostmi loni na podzim.

Účastníci vyrazili autobusem, který poskytlo Ministerstvo obrany ČR, v noci z 29. na 30. ledna z Prahy. V Brně nastoupili další bratři legionáři a celá delegace dorazila v pátek ráno do Osvětí. Zde byla u příležitosti 70. výročí osvobození zdejšího nacistického koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz-Birkenau u ústředního památníku uctěna účastníky poutě památka všech obětí zdejšího nelidského běsnění.

Po pátečním dopoledni na tragických místech naší moderní historie směřoval autobus s účastníky legionářské poutě do obce Szczepanów, jež se nachází 30 km západně od Tarnowa. Právě zde padli 19. listopadu 1914 v hrdinné boji s nepřítelem první tři příslušníci České družiny.

Delegace ČsOL se na místě zastavila u zdejšího pramene sv. Stanislava, jednoho z polských patronů, který se ve Szczepanówě narodil. Naše kroky poté směřovaly ke starému kostelu, kde se u pomníku padlým z první světové války uskutečnil pietní akt. Stejně tak jsme památku padlých uctili u nového kostela, kde se Petříkova rozvědka ubránila náporu nepřítele. Na těchto místech zavzpomínal na svého dědečka i vnuk poručíka Petříka, který se legionářské poutě účastnil spolu s námi.

Následně jsme pokračovali v cestě do Tarnowa, kde se konala hlavní slavnostní událost celé poutě. Na budově zdejší školy v ulici Józefa Poniatowskiego byla 20. května 2012 odhalena pamětní deska příslušníkům České družiny, kteří padli v Haliči a v Karpatech v období od nasazení jednotky do bojů až do jara 1915. V pátek 30. ledna 2015 zde nastoupila

čestná jednotka ČsOL s replikou praporu České družiny a rovněž čestná jednotka žáků Vojenské střední školy MO v Moravské Třebové s praporem ČsOL. Po položení květinových darů k desce vystoupila náměstkyně primátora města Tarnów Krystyna Latała, která mimo jiné sdělila, že je pro Tarnów velkou ctí, že je spojen tak pevně s dějinami českého národního boje za svobodu v první světové válce. Právě Tarnów byl na přelomu let 1914 a 1915 sídlem štábu České družiny a zde se 31. ledna 1915 konala přísaha 231 novodružiníků.

Po tarnovské náměstkyni primátora promluvil tajemník ČsOL Milan Mojžíš, který připomněl dějinné souvislosti, a zástupce MO ČR Pavel Filípek poděkoval za péči Tarnowa o pamětní desku a zájem o odkaz čs. legionářů z České družiny. Po ukončení pietního aktu jsme navštívili dva zdejší hřbitovy, kde jsou uloženy ostatky řady Čechů a Slováků, kteří v okolí padli nebo zemřeli v místních lazaretech.

V sobotu ráno byl Tarnów k nepoznání. Vše bylo přikryto čerstvou sněhovou nadílkou. Naše cesta směřovala na jih do 15 km vzdáleného Tuchowa, kde se udála na Štědrý den roku 1914 slavná rozvědka podporučíka Stanislava Čečka, při níž bylo zajato 115 nepřátel.

V průběhu soboty jsme dále navštívili několik prvoválečných hřbitovů, na nichž jsou pochováni Češi a Slováci, příslušníci rakousko-uherské armády, a na všech těchto místech byla uctěna jejich památka pietním aktem a položeny zde smuteční věnce ČsOL. Monumentální byl především ústřední hřbitov na návrší nad Gorlicí, kde je pohřbeno téměř 10 000 vojáků obou zneprátených armád. V Sękowě byla delegace přivítána starostkou obce Matgorzatou Matuch, která nás doprovázela na hřbitovy v její správě. Za vzpomnutí stojí zvláště hřbitov na sedle Przelecz Malastowska, jež projektoval, jako celou řadu dalších hřbitovů v tomto regionu, věhlasný architekt Dušan Jurkovič. Jeho osobitý secesní styl, silně ovlivněný lidovou architekturou, byl dobře čitelný i zde.

Sobotní podvečer byl věnován návštěvě Krakova, někdejšího sídla polských králů. Ve městě, které je především svými středověkými dějinami pevně spojeno s dějinami českými, jsme měli příležitost projít si historické jádro města.

Pout' za rozvědkami České družiny skončila ve Wadowicích. Po Poláky a katolický svět je toto městečko spojeno především s osobou Karola Wojtyły, zdejšího rodáka, známějšího především

jako papež Jan Pavel II. Jeho rodný dům na náměstí byl však 12. prosince 1914 svědkem tragické události, když byli na zdejším náměstí oběšeni dva příslušníci České družiny – Grmela a Müller.

Z Wadowic již cesta ubíhala zpět do naší vlasti a v neděli brzo ráno autobus dorazil zpět do Prahy. Na závěr je třeba poděkovat bratru tajemníku Milanu Mojžíšovi, který se o uskutečnění legionářské poutě hlavní měrou zasloužil, a pochopitelně i Ministerstvu obrany ČR, bez jehož spolupráce a podpory by se legionářská pout' v této podobě nemohla uskutečnit.

Jiří Filip, foto: Jiří Charfreitag

Kresba Z. Buriana dobře vystihuje atmosféru rozvědek

Rozvědku u Szczepanowa, při níž došlo k prvnímu bojovému střetu České družiny s nepřítelem, popsal ve svém hlášení z 20. listopadu 1914 poručík Karel Václav Petřík:

„18. listopadu r. 1914 večer jsme dostali od štábu 44. divise úkol, abychom se přepravili přes řeku Užvici [Uzwicka] a prozkoumali rayon Rudy-Mokříska-Ščepanov-Slotvina. Oddíl rozvědků čítající 35 lidí vytrhl pod mým velením z Radlova [Radłów] do vesnice Gramic [Granic] (na jihovýchod od Bořetina [Borzęcin]) a na úsvitě přepravivše se přes řeku Užvici postupovali jsme dále směrem k Příborovu [Przyborów] obsazenému již jízdním oddělem rozvědků naší divise. Poněvadž rayon, který jsme měli prozkoumat, byl rozsáhlý, šla jedna partie našeho oddílu na Zagrody-Mokřísku, druhá partie z Příborova na Podgorku-Mokřísku, zatímco hlavní náš oddíl pod mým velením v síle 20 lidí se dal přes Lenky [Łęki] a Vokovice [Wokowice] na Ščepanov [Szczepanów]. V lese za Vokovicemi jsme zpozorovali nepřátelské hlídky, o čemž bylo ihned učiněno hlášení štábu divise. Přiblíživše se krytí lesem k prvním chatám Ščepanova, zpozorovali jsme, že vesnice je obsazena nepřátelskou péchotou. Abychom zjistili velikost nepřátelských sil, obešli jsme vesnici skrývající se za chaty a viděli jsme, že nepřítel, připravující se na severozápadní straně vesnice k nástupu, kope za vesnicí zákopy. Vesnice byla obsazena nepřátelskou polní ochranou. Probíraje se zpět k vesnici, náš oddíl dostal se do silného ohně nepřátelských pušek a byl nucen obsadit v Ščepanově starý hřbitov a zahájit proti útočícímu nepříteli palbu. Odrazivše několikrát nepřítel zpozorovali jsme, že tento pokouší se obejít nás z pravé strany, pročez jsme ustoupili do nového ščepanovského kostelíku chráněného vysokou kamennou zdí, kde jsme se drželi 2 a půl hodiny, jsouce stále pod ohněm nepřítel. Odtud se nám podařilo poslat do štábu (divise) druhé

K historii prvních rozvědek

Na tomto místě se sluší připomenout ve třech textech historické události, které byly hlavními důvody k uskutečnění legionářské pouti. V předchozím textu jsme připomínali Petříkovu rozvědku u Szczepanowa, zásadní událost přísahy novodružiníků a popravu ve Wadowicích.

Úspěšná rozvědka por. Čečka, při které jeho skupina poblíž Tarnova v součinnosti s ruskými rozvědkami zajala 38 rakouských vojáků.

hlášení a načrt nepřátelských linií. Avšak naše situace se stávala přece jen z minuty na minutu obtížnější, protože jsme vystřelili téměř všechny své patrony. Včas se proto přiblížil k nám na pomoc oddíl rozvědků Baturinského pluku a s ním se nám podařilo udržeti posici námi obsazenou do příchodu Baturinského pluku. Nastupující pak spolu s tímto plukem obešli jsme pravý bok nepřítel, v důsledku čehož byl tento k večeru námi ze zákopů vypuzen a ustoupiv zanechal v našich rukou veliký počet zajatců a mrtvých. Z našeho oddílu byli zabiti dva dobrovolníci a tři těžce zraněni.“

Prísahu novodružiníků v Tarnowě po válce podrobně zpracoval ve své práci o České družině Vojtěch Prášek:

„Slavnost započala o půl 11. hod. dopolední modlitbou pravoslavného kněze, který po skončení svého obřadu pronesl slova přísahy, která pak podporučík Klecanda česky tlumočil novodružiníkům. Potom promluvil stručně velitel Družiny a po společném pronesení české přísahy přistupovali novodružiníci ke stolku, na kterém, vedle evangelia a nádoby se svěcenou vodou, ležel zlatý kříž. Zatím co pop je ‚křestil‘ vodou, líbali, postupující v řadě, kříž i evangelium, pronášejíce hlasitě: ‚přísahám‘. Od stolku kráčeli k praporu Družiny, jež opodal třímal praporečnick br. Heyduk. Libající prapor, skládali vlastní přísahu své otčině. Spolu s tarnovskými dobrovolníky složil přísahu také zajatý důstojník bratr Karel Müller, bankovní úředník z Tábora, který byl za nedlouho po přísaze jmenován praporečkem a přidělen zprvu k záložní a později k 3. rotě. Po přísaze a modlitbě za cara, provolan byl zdar armádě a zdar české vlasti, kterážto volání provázela hromově: ‚Urá! Slavnost

byla ukončena slavnostním pochodem, při kterém novodružiníci defilovali před hosty. Velitel Družiny, chtěje se pochlubiti před ruskými hodnostáři výcvikem bývalých zajatců, dal pochodovati novodružiníkům třikrát, pokaždé v jiné formaci, takže se pochodovalo postupně: v poločetách, v jednotném šiku a na konec po ‚odděleních‘.“

Příbuzný jednoho z příslušníků České družiny, kteří byli popraveni ve Wadowicích, Viktor Grmela, sestavil vzpomínky místních obyvatel na tragické okamžiky, jež se udály 12. prosince 1914, jen den poté, co byli Grmela a Müller zajati při své výzvědné činnosti v týlu nepřítel:

„Oba odsouzení svázání provazy, a první podražen Antonín František Grmela, na němž měla být poprava provedena napřed. Než katové rakouské vojenské justice byli v krvavém řemesle poprav, v němž ovšem později dosáhli nedostídné zručnosti, při tomto prvním případu ještě nevyučiveni, takže A. Fr. Grmela špatným položením provazu chvíli trpěl, a kat, aby popravu urychlil, musel se těmž zavěsiti za nohy. Možná si představiti hrůzu diváků při pohledu na tak příšerné divadlo, a jest pochopitelnou, jakým dojmem zapůsobil tento pohled na druhého odsouzeného Josefa Müllera. Týž v krajním rozčilení pokročil na popravišti vpřed, hodlaje asi promluvit k lidu, avšak zavření bubnů, přehlušené ještě zběsilým výkřikem ‚Ruhig!‘ vedoucího rakouského důstojníka – jehož jméno nedalo se, bohužel, zjistiti – a doprovázené ještě zuričným výpadem šavli proti odsouzenému, utlumilo jeho zamýšlený projev, a oprátka katova uzavřela vzápětí jeho ústa navždy.“

Připravil: Jiří Filip, foto: archiv

76 let od ponížení národa

Připomínky vpádu vojsk nacistického Německa dne 15. března 1939 a počátek okupace zbytku Čech a Moravy připomněla ČsOL na řadě míst naší vlasti. I letos tomu tak bylo na pražských Hradčanech a rovněž v Mladé Boleslavi, kde se konal pietní akt již po šestnácté.

O pátečním dopoledni 13. března se na Hradčanském náměstí před sochou T. G. Masaryka setkali představitelé státu, armády a národních organizací, aby vzpomněli v rámci pietního aktu iniciovaného obcí legionářskou tragické výročí počátku nacistické okupace. Ústavní činitele reprezentovala místopředsedkyně Senátu Parlamentu ČR Miluše Horská, která 15. březen před 76 lety označila za jeden z nejčernějších dnů českých dějin a poznamenala: „Dovršila se tím totiž série neomluvitelných selhání velmocí v jejich politice appeasementu.“ Za českou armádu vystoupil náčelník Generálního štábu AČR arm. gen. Petr Pavel, který mimo jiné uvedl: „Pro mě jako vojáka je okupace, vstup německých vojáků bez boje do místa pro Čechy, tak řekl bych posvátného, jako je Pražský hrad, jedním z největších ponížení v naší novodobé historii.“

Se svým projevem před přítomnými promluvil i předseda ČsOL Pavel

Budinský, jenž svůj projev uvedl těmito slovy: „Od loňského podzimu oslavujeme 100. výročí nelehkého boje československých legií a diplomatického zahraničního odboje pod vedením Tomáše Garrigua Masaryka, které mnoha obětmi vykoupilo svobodu moderního československého státu. Vzpomínky na historické okamžiky z dalšího vývoje našeho státu nám dodávají namože trpké vědomí, čím si občané naší vlasti pro její uhájení do dnešních časů museli projít.“ Připomněl dále, že mnozí muži se po vzoru legionářů rozhodli odejít do zahraničí, aby ve spojeneckých armádách bojovali za obnovení demokratického Československa. Patnáctý březen je podle něj mementem, které nám klade na paměť, že není věčný a svobodě předchází obět.

Mezi těmi, kteří k soše T. G. Masaryka položili květinové dary, byli i zástupci Ministerstva obrany ČR, České obce sokolské a dalších spolků.

Ve stejnou dobu, ve kterou se odehrával pietní akt na Hradčanech, se v Mladé Boleslavi sešli před budovou bývalých kasáren T. G. Masaryka studenti místní obchodní akademie, aby si uvědomili okolnosti nacistické okupace a její dopad na náš národ. U desky se jmény umučených čs. důstojníků symbolicky zapálili svíčky. A právě zde se téhož dne v podvečer konala již po šestnácté tradiční pieta za oběti okupace pořádaná Jednotou ČsOL v Mladé Boleslavi, která již dříve iniciovala výzvu směřovanou dalším legionářským jednotám, aby podobné vzpomínkové setkání k okupaci pořádaly ve svých regionech.

Každým rokem se mladoboleslavští legionáři snaží událost inovovat. Od loňského ročníku je veřejnost vyzývána k zapálení svíček u pamětní desky, která tak přitahuje pozornost kolemjdoucích až do pozdních hodin. I letos byly do programu vloženy nové prvky. Celou událost moderoval

předseda místní jednoty Tomáš Pilvousek a v průběhu vzpomínky zazněly autentické rozhlasové nahrávky mobilizace a projevu prezidenta Emil Hácha. Poprvé zazněly verše Písně noci 29. října, ve které Viktor Dyk prorocky nabádal veřejnost zhrdrou vznikem republiky, aby měla na paměti, že nyní nastává boj za její zachování. Slečna Monika Mendlíková přečetla působivé vzpomínky Evy Kynčlové, dcery popraveného Bohumíra Ježe. Při výslechu na gestapu musela jako ještě nezletilá dívka hledět na svého otce zavěšeného za nohy. Ještě téhož dne, 1. června 1942, byl spolu s dalšími třemi odbojáři popraven na střelnici pod Chlumem u Mladé Boleslavi.

Připravil: Jiří Filip, foto: Jitka Lenková a archiv ČsOL

Osudy tří boleslavských hrdinů

Při pietním aktu k výročí okupace jsou v Mladé Boleslavi pravidelně připomínány životní příběhy Josefa Frymly, Jana Víta a Stanislava Ullricha. Jejich jména jsou od konce války uvedena na pamětní desce na bývalých kasárnách T. G. Masaryka. Známe však osudy těchto mužů?

Josef Fryml se narodil dne 28. března 1888 ve Františkově v Liberci, domovskou obcí však byl příslušen do Vince u Ml. Boleslavi, ve které vystudoval Zemskou průmyslovou školu. Po vypuknutí první světové války byl mobilizován k boleslavskému 36. pěší pluku. V srpnu roku 1916 byl zajat u rumunského Gallati a o rok později byl Fryml přijat do vznikajících čs. legií v Rusku. Odtud se dostal transportem ze severoruského Archandělsku do Francie, kde byl zařazen k 21. čs. střel. pluku. Prodělal těžké zákopové boje na západní frontě u Cognacu, Elsasku a Argonách. Po ukončení se Fryml vrátil do vlasti, kde se rozhodl dále sloužit v čs. armádě. V roce 1926 nastoupil službu v Ml. Boleslavi u pěšího pluku 47.

Inhned po okupaci a vzniku protektorátu se aktivně zapojil do odbojové organizace Obrana národa, kde vykonával funkci zástupce velitele Josefa Botky. Po Botkově zatčení zaujal jeho pozici. Pod jeho vedením vykazovala Obrana národa vzrůstající aktivitu a prohloubila se zpravodajská činnost. Počáteční podcenění konspirace a vyšetřovacích schopností gestapa mělo za následek zatčení mjr. Frymly dne 7. února 1940. Byl internován v mladoboleslavských kasárnách na Jičínské třídě, kde byl podroben krutým výslechům, při nichž však neprozradil jména

svých spolupracovníků. V noci z 21. na 22. června 1940 byl Fryml zavražděn ve své cele německou stráží.

Za své hrdinské chování byl Josef Fryml povýšen do hodnosti podplukovníka in memoriam a obdržel Československý válečný kříž 1939 in memoriam.

Jan Vít se narodil 20. června 1897 v Pluhonicích u Přerova. Absolvoval přerovské gymnázium a střední hospodářskou školu, poté byl odeslán na ruskou frontu. Dne 20. srpna 1916 byl Rusy zajat. Brzy si však podal přihlášku do rodičích se čs. legií a přesně po roce byl v Bobrujsku přijat a zařazen k 1. čs. záložnímu pluku. Stejně jako Josef Fryml byl odeslán do Francie, kde bojoval proti Němcům jako velitel družstva 21. čs. střeleckého pluku a po vzniku Československa se zúčastnil jako velitel čety bojů proti Polsku na Těšínsku.

Ve 20. letech sloužil ve Znojme a v Žilině a k 15. září 1931 přichází v hodnosti štábního kapitána k pěšímu pluku 47 v Mladé Boleslavi. Ani Jan Vít se nesmiřil s německou okupací a ihned se zapojil jako zpravodajský důstojník do činnosti odbojové organizace Obrana národa. Dne 6. února 1940 byl však zatčen a do konce července držen a vyslýchán v mladoboleslavských kasárnách. O týráni a mučení Jana Víta svědčilo i zakrvácené prádlo, které gestapáci s cynickým úsměvem ženě odevzdali. Po Mladé Boleslavi byl Jan Vít vězněn v České Lípě, Terezíně, Budyšině, Ulmu a nakonec v Berlíně, kde byl později odsouzen k trestu smrti. Jeho poprava byla provedena 1. června 1943 v 19:09 hodin.

Jan Vít byl po válce prezidentem Edvardem Benešem povýšen na majora a později podplukovníka in memoriam.

Stanislav Ullrich se narodil 7. srpna 1895 na pražském Žižkově. K 20. říjnu 1914 byl odveden a po maturitě odeslán na frontu. Na ruském bojišti působil nejprve jako velitel čety, poté rotý a jako velitel výzvědného oddílu. V červenci 1915 byl u Lublina raněn. V roce 1917 se stal velitelem kulometného oddílu na rumunské, později na italské frontě. Po válce byl v následném období bojů s Maďary o jižní Slovensko nejprve velitelem kulometné rotý u 39. čs. střel.

Pluku, poté velel pancéřovému vlaku, skupině pancéřových vlaků a později skupině obrněných automobilů. Jako velitel pancéřového vlaku č. 6 se v bojích osvědčil a vysloužil si pochvalné uznání velitele Josefa Šnejdárka. Ve 20. a 30. letech zůstal věrný útočné vzbě, velel obrněným vlakům a později působil u 1. pluku tankového vojska v Milovicích.

Za okupace se zapojil do odbojové organizace Obrana národa v Mladé Boleslavi, v níž zastával funkci zpravodajského důstojníka. Ullrich byl v roce 1940 zatčen a ihned odvezen do Mladé Boleslavi. Po roce jej nacisté převezli na Pankrác, do Budyšina, Ulmu a následně do Berlína. V Berlíně byl Ullrich odsouzen k trestu smrti a 23. května 1943 popraven. Zanechal po sobě tři syny, manželku a matku. Nacistická byrokratická mašinérie se dokonce neštítala požadovat po rodině úhradu do detailu vyúčtovaných výloh spojených s popravou a později zabavit i dům Ullrichových v Milovicích...

Po válce Stanislava Ullricha prezident Edvard Beneš povýšil na majora, později na podplukovníka in memoriam.

Mgr. Jan Juřena, foto: archiv Jednoty ČsOL v Mladé Boleslavi

Setkání s ženami válečných hrdinů

Předposlední adventní neděli roku 2014 se tradičně setkal předseda ČsOL Pavel Budinský s vdovami po hrdinech čs. boje za osvobození vlasti. Vánoční oběd se nesl v přátelském duchu při vzpomínkách přítomných dam na své muže a jejich práci pro ČsOL. Setkání se účastnila Františka Heřkovičová, vdova po tankvistovi plk. Jindřichu Heřkovičovi, Hana Fajtllová, vdova po slavném pilotu RAF, ale také vdovy po bývalých předsedech ČsOL Libuše Benešová-Špačková a Olga Lopaurová, vdova po armádním generálu Tomáši Sedláčkovi. Přítomna byla rovněž Jiřina Ůlehlová a Olga Stavová. Příjemná atmosféra se nesla i ve znamení vzájemných děků. Přítomné dámy děkovaly předsedovi Budinskému za jeho péči a přátelství a cenily si současných aktivit ČsOL. Bratr předseda měl na rozloučenou připraveny pro milé dámy drobné pozornosti a jako svůj dík jim předal odznaky v podobě stříbrných lvů, symbolu české státnosti, o kterou se již zemřelí hrdinové tolik zasloužili.

Jiří Filip, foto: archiv ČsOL

Předání čestné stuhý ČsOL na Vítkově

V Národním památníku na Vítkově se ve čtvrtek 12. února 2015 konal slavnostní večer u příležitosti 25. výročí založení Útvaru pro ochranu ústavních činitelů Ochranné služby Policie České republiky. Společenská událost patřila především příslušníkům útvaru a jeho řediteli plk. Jiřímu Komorousovi. Mezi čestnými hosty nechyběli předseda Senátu Parlamentu ČR Milan Štěch, ministr vnitra Milan Chovanec a vysocí důstojníci Policie ČR. Oficiální program byl zakončen slavnostním okamžikem pro celý útvar. Na základě návrhu statutárního orgánu ČsOL rozhodlo Předsednictvo Republikového výboru ČsOL o udělení Čestné stuhý ČsOL Útvaru pro ochranu ústavních činitelů. Před samotným dekorováním praporu útvaru promluvil k přítomným předseda ČsOL Pavel Budinský. Ve svém projevu připomněl silné sepětí legionářů s tradicí české policie: „Legionáři, kteří se vraceli nejen z evropských bojišť zpět do vlasti, se stejně tak jako v armádě stali páteří policie, četnictva či finanční stráže. Za jejich příspěvek dosahovaly tyto složky státu vynikajících výsledků a svou oddanost demokratickému státu dokazovaly i při svém bojovém nasazení v rámci Stráže obrany státu v době vrcholícího nebezpečí ze strany nacistického

Německa.“ Poté dekoroval předseda ČsOL Pavel Budinský prapor útvaru Čestnou stuhou ČsOL a předal plk. Jiřímu Komorousovi dekret s odůvodněním, že stuha byla útvaru udělena za dlouholetou spolupráci při udržování legionářských tradic v České republice a za rozvíjení odkazu československých dobrovolníků, kteří bojovali za samostatný Československý stát.

Jiří Filip, foto: archiv ČsOL

Uctění památky prvního předsedy ČsOL br. Josefa Patejdlu

V úterý 30. prosince 2014 navštívili pracovníci ústředí ČsOL v čele s tajemníkem Milanem Mojžíšem Vinohradský hřbitov v Praze. Stalo se to v den 136. výročí narození prvního předsedy ČsOL br. Josefa Patejdlu, aby se poklonili jeho památce. První předseda ČsOL br. Josef Patejdl se narodil 30. prosince 1878 v Hromnici u Plzně. Do první světové války odešel s rakousko-uherským Pěším plukem č. 35 v hodnosti poručíka, ale již 27. srpna 1914, tedy necelý měsíc po začátku konfliktu, se u východopolského Krašniku dostal do ruského zajetí. V něm se již na počátku následujícího roku zapojil do organizace zahraničního odboje. Dne 1. září 1916 si podal přihlášku do čs. legií a 1. července 1917 do nich byl zařazen v hodnosti poručíka k 5. čs. střeleckému pluku. V květnu 1917 se stal tajemníkem Svazu čs. spolků v Petrohradě a v roce 1918 místopředsedou Odbočky Národní rady československé v Rusku. V prosinci 1918 jej ministr války gen. M. R. Štefánik vyslal v čele legionářské delegace do vlasti, aby informoval veřejnost o problémech čs. vojska v Rusku. Od počátku stál při založení legionářské organizace, která by byla oporou demokracie a republikánského zřízení a zároveň prosazovala politické cíle a zájmy legionářů. Díky vysokému osobnímu kreditu byl roku 1921 jasným kandidátem na prvního předsedu ČsOL, kterým byl opakovaně volen, a v této funkci vytrval až do druhé světové války. Za protektorátu byl zatčen a uvězněn v koncentračním táboře Sachsenhausen, odkud byl 18. září 1940 dopraven v zuboženém stavu do koncentračního tábora Dachau. Zde podlehl vězeňským útrapám již 7. října 1940. Jeho tělesné ostatky byly po válce vyzdvíženy a přepraveny do vlasti. Prvním bodem programu IV. manifestačního sjezdu ČsOL v létě 1947, při kterém Prahou defilovalo několik desítek tisíc účastníků prvního a druhého odboje, bylo uctění památky br. Patejdlu na Vinohradském hřbitově delegací představitelů ČsOL. V roce 1992 udělil prezident republiky Václav Havel Josefu Patejdlovi Řád Tomáše Garrigua Masaryka III. třídy in memoriam.

Přípravil: Jiří Filip

Výstavy ČsOL putují po Rusku dál

Když Československá obec legionářská posílala v roce 2011 do Permu výstavu „Československé legie v Rusku 1914–1920“, málokdo věřil, že přežije první vystavování. Zájem o výstavu však byl nečekaný, a proto byla následně zaslána do Ruska i druhá putovní výstava ČsOL o československých vojenských jednotkách na Východě v období 2. světové

války. Díky nadstandardnímu přístupu a pomoci našich vojenských přidělců v RF tak byly obě výstavy v roce 2014 vystaveny nejenom v Ruské federaci, ale i prostřednictvím našeho velvyslanectví v Bělorusku také v Minsku a Brestu. Na počátku letošního roku v souvislosti se 72. výročí bitvy o Stalingrad a návštěvou velvyslance České republiky v Ruské federaci Vladimíra Remka ve Volgogradské oblasti byla 6. února 2015 v Muzeu-panorama bitvy u Stalingradu slavnostně zahájena putovní výstava ČsOL „Československé vojenské jednotky v SSSR 1942–1945“. Velvyslanec ČR v RF Vladimír Remek se při zahájení výstavy setkal s ruskými veterány druhé světové války, kteří se podíleli na osvobození Ostravy, Opavy a Prahy. Výstava zůstala v Muzeu-panorama až do 23. února 2015, kdy se přesunula do muzea Paměti na Náměstí padlých bojovníků. Tam však nezůstala dlouho, neboť u příležitosti 72. výročí vystoupení našich vojáků v bitvě u Sokolova byla výstava přemístěna do muzea Velké vlastenecké války na Poklonné hoře v Moskvě. Zde ji velvyslanec Vladimír Remek otevřel dne 13. března 2015 za přítomnosti našeho vojenského přidělence a ruských veteránů druhé světové války. V souvislosti s oslavami 70. výročí vítězství a návštěvou prezidenta ČR Miloše Zemana budou obě výstavy vystaveny v areálu našeho velvyslanectví v Moskvě a poté zamíří na Ural, kde se jich ujmu naši spolupracovníci z Permu a Jekatěrínburku.

Přípravil: Milan Mojžíš

Ministr obrany ČR a náčelník GŠ AČR armádní převzali záštitu nad projekty ČsOL

Nad tradičním a velice úspěšným projektem Československé obce legionářské organizovaným pro žáky základních škol a ekvivalentu víceletých gymnázií „BATTLEFIELD Jana Kubiše a Josefa Gabčíka – pocta statečným z Resslervy ulice“ převzal 31. ledna 2015 osobní záštitu ministr obrany České republiky Martin Stropnický. Tento všestranně náročný a zajímavý branný závod připomínající výcvik našich paráštů ve Velké Británii během 2. světové války se v celostátním měřítku koná již čtvrtým rokem. V minulém se současně zúčastnilo více než 70 družstev. Dne 27. února 2015 udělil záštitu brannému závodu pro střední školy „LEGIE“ náčelník Generálního štábu AČR armádní generál Petr Pavel. Ten v odpovědi předsedovi Československé obce legionářské na žádost o poskytnutí záštity k našim projektům mj. uvedl, že osobní záštitu může slíbit vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o připomenutí významných událostí naší historie z období obou světových válek. Dále uvedl, že se Armáda České republiky bude podílet na obou projektech prezentací svých jednotek v rámci doprovodného programu.

Přípravil: Ing. František Bobek, vedoucí projektů BATTLEFIELD a LEGIE

Připomněli jsme si hrdiny od Sokolova a Jasla

Československá obec legionářská zorganizovala u příležitosti 72. výročí bojů u Sokolova a 70. výročí bojů u Jasla slavnostní setkání v Praze Na valech ve Velkém sále MO ČR. V čestném předsednictvu zasedla řada významných hostů. Byli to místopředseda Senátu Parlamentu ČR Zdeněk Škromach, místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Petr Gazdík, první náměstek ministra obrany Jiří Borovec a mnozí další. Československou obec legionářskou zastupovali její místopředseda Václav Kuchynka, člen Předsednictva RV ČsOL Milan Mojžíš a slavnostní setkání moderoval člen Předsednictva RV ČsOL Jaromír Mareček. V sále jsme pak mohli vidět řadu válečných veteránů 2. světové války. Škoda jen, že ze třinácti doposud žijících „Sokolováků“ se sem dostavili pouze dva: Gustav Singer a Antonín Bukový. Po hlavních projevech a vystoupeních, z nichž nepochybně velice zaujalo líčení bojů u Jasla z úst brigádního generála Miloslava Masopusta, došlo k milé události. První tajemník velvyslanectví Ruské federace v ČR Anatolij Tomnikov převzal z rukou Milana Mojžíše Pamětní medaili ČsOL III. stupně za dlouhodobou spolupráci v oblasti péče o válečné hroby v RF a za významnou pomoc při organizaci cest členů ČsOL do Ruska. Jako vždy bylo slavnostní setkání zakončeno pohostěním a přátelským posezením jeho účastníků.

Ladislav Lenk, foto: Stanislav Pitr

Rozloučili jsme se s historikem Prof. Dr. Eugenio Bucciolem

Dne 6. ledna 2015 zemřel náhle ve věku 84 roků Prof. Dr. Eugenio Bucciol, italský historik s mnoha vazbami na Českou republiku. Věnoval se významně historii čs. legií po boku Italů za první světové války a jejich boji za samostatnost. Neopomíjel uvádět historické souvislosti, které tomu předcházely. Ve spolupráci s veteránskými organizacemi italských Alpiniků se zasloužil také o péči o pomníky čs. legionářů popravených rakousko-uherskou armádou, které byly udržovány místními obyvateli, takže bez úhony přestály období fašismu v Itálii. Po roce 1989 byl vždy, když bylo třeba, v kontaktu s pracovníky našeho velvyslanectví v Římě, s představiteli ČsOL, ministerstva obrany a byl vždy zaslavným a ochotným průvodcem členů ČsOL, kteří přijížděli na místa bojů čs. legií v Itálii. Dr. Eugenio Bucciol se v roce 1998 stal hlavním autorem putovní výstavy „Dalla Moldavia al Piave“, čili „Od Vltavy k Piavě“ s podtitulem „Čs. legionáři

na italské frontě ve Velké válce“, která měla premiéru v sídle v San Polo di Piave a která byla následně vystavována ve spolupráci s českým velvyslanectvím i v Římě. Byla vystavována 12 krát v Čechách a na Moravě, a to postupně dvakrát v Praze (Praha 8, Praha 6), třikrát v Brně (na Krajském vojenském velitelství, na Univerzitě obrany a v městské části Brno-Tuřany), v Olomouci, v Moravské Třebové, v Hradci Králové, v Kutné Hoře, Kruceburku, Šlapanicích u Brna, Blansku, Letovicích ale i v některých místech na Slovensku. Při výstavě v Moravské Třebové navázal Eugenio Buccioli spolupráci s tamní střední vojenskou školou a organizoval pak návštěvy jejich frekventantů v místech činnosti našich legií na Piavě a v dalších místech v okolí. Za svoje četné zásluhy o propagaci historie čs. legií v Itálii i v České republice obdržel Dr. Buccioli v roce 2005 Záslužný kříž ministra obrany ČR.

Svatopluk Valníček, foto: Ladislav Lenk (Itálie 2011)

Josefov se opět změnil v bitevní pole

Ve spolupráci s Klubem přátel pplk. Karla Vašátky a Ochránci památek pevnosti Josefov Ravelin No. XIV uspořádala Čs. obec legionářská v pevnosti Josefov dobový den spojený s historickou bojovou ukázkou u příležitosti 100. výročí bojů České družiny v Karpatech. Více než 100 stejno-krojovaných příznivců vojenské historie se setkala v sobotu 13. prosince v prostorech josefovského Ravelinu No. XIV, kde se v minulých letech konaly úspěšné bojové ukázky k výročí Zborova či bojů na Piavě. Návštěvníci tak mohli vidět jak výzbroj a výstroj rakousko-uherské armády, tak především stejno-kroje prvních dobrovolců čs. zahraničního vojska, kteří vstupovali v Kyjevě na počátku první světové války do České družiny. Pro zájemce byly v Bastionu No. IX připraveny výstavy ČsOL o historii čs. legií v letech 1914–1920 a o výzbroji a výstroji čs. legií, jež byla doprovázena působivými diorámami. Samotná bojová ukázka se odehrála po 14. hodině na pláni za Ravelinem. Celý den byl ve znamení hladké organizace a bojovou ukázkou si rádně užili jak přímí účastníci z řad členů ČsOL a příznivců vojenské historie, tak i diváci, mezi kterými nechyběli ani členové Republikového výboru ČsOL, kteří zde dopoledne absolvovali své zasedání.

Připravil: Jiří Filip

Výstava v Kroměříži spojuje a vede k zamyšlení

Československá obec legionářská, Český svaz bojovníků za svobodu a Sdružení válečných veteránů města Kroměříže uspořádaly v únoru letošního roku výstavu materiálů mapujících činnost těchto sprátených organizací uplynulých pět let na území celého Zlínského kraje. Ve fotodokumentaci nechyběla mimo jiné setkání s místními válečnými veterány z 2. světové války, jejich doprovody u pietních aktů, oslavy výročí osvobození, odhalování pamětních desek a jiných společných činností. Prostor pro tuto akci poskytla místní knihovna. A přestože se dnes nad hrdinstvím účastníků bojů 2. světové války bohužel už téměř nikdo z mladých lidí ani

nepozastaví, volba kroměřížské knihovny byla pro tuto akci velmi dobrým řešením. Sečtělou část populace přece jen naše skromná výstava dovedla alespoň ke krátkému zamyšlení, čímž vlastně splnila svůj účel.

Připravil: Jaroslav Šulér

V Bruntále si připomínají 165. výročí narození TGM

Jednota ČsOL Bruntál „34. pěšího pluku střelce J. Čapka“ si ve čtvrtek 5. 3. 2015 připomněla 165. výročí narození prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. V Městské knihovně Bruntál připravila spolu s Klubem Za starý Bruntál a městem Bruntál výstavu „Cesta ke svobodě 1914-1918“, kterou 5. 3. slavnostně pro širokou veřejnost otevřel tajemník naší jednoty P. Rapušák. Ve svém vystoupení mimo jiné připomněl, že dnešní největší bruntálské náměstí - náměstí Míru - neslo v době 1. ČSR a potom v letech 1945-1948 jméno našeho prvního prezidenta. Členové jednoty Bruntál poté položili kytky k bustě TGM, která je součástí dané výstavy. Ta potrvá do 30. 5. 2015.

Připravil: Mgr. Antonín Zgažar

Pozvánka na výstavu v Čelákovcích

Dne 4. 4. 2015 byla ve vstupní síni Městského muzea v Čelákovcích zahájena výstava s názvem „Čelákovice a dvoji výročí bojů za Československo 1915 a 1945“. Větší část výstavy se věnuje konci druhé světové války ve městě v květnu 1945. Použito je značné množství dobových fotografií, tiskovin, ale přihlédnuto je i ke každodennímu životu v době válečné a těsně poválečné. Za pozornost však stojí i část výstavy, která se věnuje Václavu Zárubovi a tomu, jak si jeho památku připomínali občanské města v průběhu historie. Václav Záruba se narodil 5. května 1873 v Čelákovcích, ale v dospělém věku

odešel do Francie. Tam ho také zastihl začátek první světové války a on se přihlásil jako jeden z prvních do Cizinecké legie. Byl příslušníkem roty Nazdar a v té době 9. 5. 1915 nedaleko města Arras padl. V roce 1935 mu byla odhalena (a v roce 1990 znovu odhalena) pamětní deska – a šlo vždy o velmi významné události. Nejen tomuto se věnuje tato výstava, která bude trvat do 31. 5. 2015 a je určena všem zájemcům o naši historii.

Mgr. Martin Dolejský, Městské muzeum v Čelákovcích

5. ročník Memoriálu Vasilije Zajceva

V sobotu 7. února 2015 proběhl v Ostravě-Porubě na střelnici Skalka k zahájení oslav osvobození Ostravy již 5. ročník střelecké soutěže odstřelovačů – Memoriál Vasilije Zajceva. Záštitu převzali honorární konzul Ruské federace v Ostravě Aleš Zedník a starosta městské části Ostrava – Poruba Petr Mihálik. Na zabezpečení akce se spolupodíleli Československá obec legionářská, konkrétně jednota Ostrava 1, a střelnice Skalka v Ostravě Porubě. Akce se zúčastnilo 58 soutěžících. Mezi jinými na soutěž zavítali i členové Centra branné výchovy ze Zlína a Brna a také děti z DDM Orlová. Střelecká soutěž byla pořádána ve třech kategoriích pro zbraně s optickými zaměřovači. Každá kategorie měla tři disciplíny: pevný terč, běžící figura a kývající se figura. Nejlépe si v soutěži vedli a první místa obsadili: vzduchovkový odstřelovač Alexandr Balis, malorážkový odstřelovač Lukáš Bittner a velkorážný odstřelovač Lukáš Svoboda.

Připravil: Jan Šimčík

Šachový Memoriál Amose Pokorného

Šachy. Vyřezávané, z papíru nebo dokonce z kousků chleba, barevně nebo jen černobíle, hrubě opracované nebo i vyleštěné či vybroušené. Nebylo podstatné, jak vypadaly, podstatné bylo, že zaháněly často chvíle čekání a především se staly velmi oblíbenou součástí transportů a přepravy do Vladivostoku mezi československými legionáři. Hrálí nejen amatéři, ale i bývalí šachoví velmistři, vojáci, střelci či důstojníci. Nejznámější šachisty můžeme hledat mezi významnými legionářskými jmény, jako jsou Antonín Matěj Číla, Alois Páral, Karel Hromádka, Karel Treybal či Amos Pokorný. Československá obec legionářská, konkrétně jednota Valtice, proto již třetím ročníkem připomíná tyto legionáře – šachisty, kteří svou vášeň pro šachy uplatňovali nejen v legiích, ale v pozdějších letech i při budování československé armády. Navazuje tak na šachové turnaje organizované ve Štefánikově

důstojnickém domě, dnešním sídle ČsOL, v době budování republiky do roku 1938. Samotný memoriál má tradici od roku 2012. Tehdy se uskutečnil první ročník a hrálo zde osm hráčů, v roce 2014 opět v Hustopečích u Brna deset hráčů, včetně válečných veteránů II. světové války Emila Bočka a Tichomira Mirkoviče. V letošním roce se celkovým vítězem III. ročníku Memoriálu Amose Pokorného stal Pavel Postupa, druhé místo vybojoval Jindřich Janíček a třetí místo si odvážel Petr Růžička. Na skvělém čtvrtém místě po těžkých bojích se umístil válečný veterán Tichomir Mirkovič, který obhájil z loňského roku své prvenství, a na pátém místě jediná ženská účastnice turnaje, členka jednoty ČsOL Valtice, Zuzka Kuntová.

Připravil: František Trávníček

Legionářské uniformy v Unhošti

Dne 5. března 2015 se konala v Unhošti v Melicharově vlastivědném muzeu vernisáž výstavy s názvem „Stejnokroje a výstroj československých legionářů“. Výstavu zahájila Milena Štěpánová, asistentka ředitele muzea. V úvodu informovala o historii vzniku československých legií. Vyslovila přání, aby výstava byla impulzem k tomu, aby se zdokumentovala historie československých legií a 1. světové války na Unhoštsku. Uvítala, že některé materiály již občané do muzea přinesli, mají zájem doplnit muzejní sbírky a využít je zejména pro školní mládež. Vernisáže se zúčastnilo asi 50 osob, mezi nimi členové ČsOL Kladno, nechyběli členové ČsOL, kteří žijí v Unhošti – Jaroslav Bárta s manželkou a Zdeňka Kroužilová. Všechny přítomné výstava velmi zaujala. Paní Milena Štěpánová nám ukázala celou řadu dokumentů o svém předkovi Josefu Haškovcovi, který bojoval v ruských legiích. Výstavu v Unhošti potrvá do 25. dubna 2015, vstupné je zdarma. Československá obec legionářská Kladno plánuje v letošním roce výstavu s legionářskou tematikou v měsíci říjnu, která bude prezentována v Památníku Lidice.

Eva Armeanová, foto: Stanislav Pítrr

Projekt Legie 100 v Ústeckém kraji

Koncem února přijal hejtman Ústeckého kraje Oldřich Bubeníček delegaci ČsOL vedenou členem Předsednictva RV ČsOL Jiřím Vlasákem a ředitelem KVV plk. Rostislavem Domorákem, která poděkovala za dosavadní spolupráci s jednotami ČsOL na území Ústeckého kraje. Při této příležitosti byl hejtman informován o realizaci projektu Legie 100 a byly vyzdviženy úkoly pro rok 2016. Jedná se zejména o několik oblastí, které jsou navzájem provázány a je nutné je plánovat s předstihem. Jde o oblast péče o válečné hroby, pietní akty, výchovu mladé generace z hlediska vzniku a činnosti legií a jejich popularizaci (výstavy, přednášky). Významnou událostí bude příjezd Legiovlatku počátkem příštího roku. Hejtman přislíbil pomoc při organizování a realizaci projektu.

Připravil: -JV-, foto: archiv ČsOL

ČsOL se zaslouží o důstojné oslavy 70. výročí vítězství ve válce

Letošní rok přináší další významné jubileum, díky kterému si připomeneme konec druhé světové války a především účast československých zahraničních jednotek v boji za osvobození naší vlasti. Celou řadu připomínkových a slavnostních akcí pořádá nebo spolupořádá také Československá obec legionářská společně s Ministerstvem obrany ČR a řadou dalších subjektů.

- ♦ Na prvním místě je třeba uvést ústřední okamžik celých slavností, kterým bude tradiční nástup na Čestném dvoře Národního památníku na Vítkově dne 8. května 2015. Za organizace Ministerstva obrany ČR, přítomnosti Čestné stráže a Ústřední hudby AČR bude spolu s veterány druhé světové války vzdána čest padlým spolubojovníkům.
- ♦ Mezi další nejvýznamnější akce patří ve dnech 28.–30. dubna 2015 setkání válečných veteránů u příležitosti 70. výročí osvobození Ostravy. Řada setkání a vzpomínkových akcí na místech bojů vyvrcholí posledním dnem setkání pietním aktem v ostravských Komenského sadech za přítomnosti vysokých představitelů našeho státu a armády.
- ♦ Dne 2. května 2015 bude v Brně v Mahenově divadle konán po pěti letech u příležitosti letošního kulatého výročí slavnostní koncert. Hlavním bodem programu budou vystoupení Vojenského uměleckého souboru Ondráš.
- ♦ Na okázalé a pestré Slavnosti svobody v Plzni se můžeme těšit ve dnech 30. dubna až 6. května 2015. I zde se bude účastnit svým dílem ČsOL prostřednictvím své plzeňské jednoty. Součástí oslav budou dobové tábory, řada veřejných prezentací a přednášek. Celé slavnosti bude uzavírat pietní akt u pomníku Díky, Ameriko!
- ♦ Výročí vypuknutí Květnového povstání v Praze a územích Čech a Moravy bude připomenuto slavností na Staroměstském náměstí v Praze dne 5. května 2015. Symbolicky se následně z náměstí do všech stran rozjedou historická vozidla, jejichž cílem budou pomníky, připomínající po celém hlavním městě boje Pražského povstání.
- ♦ Ve stejný den, 5. května, se v pražském Kongresovém centru uskuteční Slavnostní koncert Ústřední hudby AČR ke Dni vítězství. Při večeru vystoupí se svým projevem prezident republiky a další nejvyšší ústavní činitelé a není vyloučen ani přímý přenos koncertu prostřednictvím České televize.
- ♦ Významnou pietní vzpomínkou na padlé vojáky bude rovněž akt na Olšanských hřbitovech dne 7. května 2015, opět za přítomnosti Čestné stráže a Ústřední hudby AČR. Uctění památky padlých na jednotlivých pohřebištích se uskuteční za přítomnosti nejvyšších ústavních činitelů.
- ♦ Každoroční Tereziánská trýzna na zdejším Národním hřbitově připadne na 17. května 2015.
- ♦ Pietní vzpomínka k 73. výročí vyhlazení obce Lidice se uskuteční za přítomnosti prezidenta republiky a dalších nejvyšších ústavních činitelů dne 13. června 2015.
- ♦ Tradiční vzpomínutí na výročí vyhlazení Ležáků proběhne 21. června letošního roku a následující čtyři dny bude připomínka pokračovat v rámci úspěšného projektu Oheň (bez)naděje, jenž má za cíl působit především na mladou generaci.
- ♦ Za symbolické ukončení celých oslav k 70. výročí vítězství v druhé světové válce lze označit slavnostní koncert v pražském Rudolfinu, který se uskuteční v předvečer Dne vzniku samostatného československého státu, tedy 27. října 2015.

- ♦ Na pozadí výše uvedených hlavních akcí k letošnímu výročí se však bude konat velké množství dalších připomínkových událostí, které budou mít dopad především v regionech naší vlasti.
- ♦ V Městském muzeu ve Fulneku se od 19. března do 31. května koná výstava k 70. výročí osvobození. Dne 22. dubna koná opavská jednota pietní akt na nám. Osloboditelů. Vzpomínkové akce v Křimicích, Liticích a Čeminech uspořádá plzeňská jednota 25. dubna.
- ♦ V Domě armády Praha se 27. dubna bude konat konference k 70. výročí osvobození Československa. Do konce měsíce se ještě uskuteční 29. dubna vzpomínka na československé letce RAF z Plzně na Habrmanově náměstí a 30. dubna bude připomenuta záchrana houstonských koní při operaci Cowboy v Růžově, Houstoni a Bělé nad Radbuzou.
- ♦ V jihozápadních Čechách bude ve dnech 4.–7. května uspořádána vzpomínková jízda po stopách Kombinovaného oddílu jednotou v Rudné. Dne 5. května pořádá již tradičně mladoboleslavská jednota několik pietních aktů v sídelním městě, jež jsou spojeny s květnovým povstáním. Ve stejný den pořádá jednota Zlínského kraje vzpomínku na vypálení osady Javoříčko a následující den vzpomínku u pomníku rumunských vojáků v Kroměříži. Dne 6. května se rovněž uskuteční uctění obětí války spojeneckých armád v pražských Dáblících.
- ♦ Vzpomínka na poslední bitvu 1. čs. armádního sboru v druhé světové válce bude pořádána v Břestu 7. května. Týž den jsou jičínskou jednotou plánovány pietní akty v Jičíně, Popovicích a Hořicích. Místní jednota připomene osvobození města v Bruntále a na pohřebišti Rudé armády. Kladenská jednota zajistí pietní akty v největším středočeském městě, a rovněž ve Slaném a Zákolanech. Jednota v Olomouci uspořádá setkání válečných veteránů a svých členů. Teplická jednota zvolila připomínku 70. výročí ukončení druhé světové války a vítězství nad nacistem formou slavnostního zasedání. Vzpomínkovou akci pořádá v Ústí nad Orlicí tamní jednota a pietní vzpomínkové akty toho dne uzavírá činnost jednoty v Moravské Třebové, jejíž setkání se budou konat i dne následujícího.
- ♦ Právě 8. května se rovněž uskuteční celá řada dalších slavnostních a pietních aktů. Na Eliščině nábřeží u pomníku Tři odbojů v Hradci Králové, dále v Jihlavě, Telči a v Jindřichově Hradci, Třeboni a Břilici. Několik pietních aktů proběhne v Mladé Boleslavi, rovněž v Novém Boru a Skalici, na pardubickém náměstí Republiky, v Prostějově, v Berouně a v Lipníku nad Bečvou, Hranicích, Přerově a Oseku nad Bečvou. Vše za pořádání místně působících jednot ČsOL. V Rokycanech se uskuteční ve stejný den rovněž pietní akt spojený s vojensko-historickou ukázkou zatčení K. H. Franka.
- ♦ S tím souvisí i výstava a historická ukáзка, jež se na druhý den, 9. května, uskuteční v Muzeu na demarkační linii v Rokycanech. Ve stejný den se bude ve Strakoněch konat prezentace přínosu ozbrojených sil pro obnovu Československa. Další vojensko-historická ukáзка je plánována příbramskou jednotou na 11. května u Slivice, kde bude připomenut poslední boj druhé světové války na evropském kontinentu. Výčet akcí uzavírá divácky početně navštěvovaný Den pozemního vojska BAHNA, jenž bude letos věnován 70. výročí osvobození Československa a připadne na 20. června 2015.

Nezbývá, než organizátorům z řad bratří a sester popřát úspěšné uskutečnění připravovaných událostí a náležitý zájem ze strany veřejnosti.

Připravil: Jirí Filip

O povstání v Praze jako takovém se ve východním i západním odboji uvažovalo přibližně od začátku roku 1945 s jasným cílem – urychlit osvobození Československa a co možná snížit míru hrozících válečných škod. Začátkem května se zdálo, že situace pro zahájení povstání již dostatečně dozrála.

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ – největší bitva 2. světové války svedená Čechoslováky

Základním podnětem pro vypuknutí povstání se stalo 4. 5. 1945 nařízení protektorátní vlády, že nadále se má uřadovat pouze v českém jazyce a ne dvojjazyčně (česky a německy) jako dosud. V témže nařízení byl také zrušen zákaz vyvěšovat československé vlajky. Následujícího dne se vlastenecké nadšení zmocnilo celé Prahy, strhávaly se tabule s německými nápisy, vyvěšovaly se československé vlajky. Pražský rozhlas oznámil pád Třetí říše, konec protektorátu a převzetí moci Českou národní radou.

Němci na tento vývoj reagovali střelbou do lidí, kteří strhávali německé nápisy a vyvěšovali československé vlajky a začali se pokoušet o ovládnutí budovy rozhlasu. Ten volal o pomoc a lidé se spontánně vydali na Vinohrady, aby jej bránili. Němečtí vojáci, zvláště Waffen SS, nesložili zbraně podle výzvy rozhlasu, a napadali i další povstalecká centra jako např. Staroměstskou a Novou radnici.

Protože se obecně očekával útok německé armády na Prahu zvenčí, vyrostlo v noci na 6. 5. 1945 v pražských ulicích odhadem na 2000 barikád. Lehké zbraně jejich obránců, pušky, lehké kulometry, granáty a protipancéřové pěsti, doplnili těžkou technikou tzv. vlasovci, původně oddíly německé armády složené především ze zajatců Rudé armády pod velením generála A. A. Vlasova, které se nyní obrátily proti Německu. Do bojů proti německé armádě se vlasovci zapojili hned následující den, tedy 6. 5. 1945, kdy do Prahy začaly najíždět německé tanky. Boje s okupanty se rozhořely na mnoha místech Prahy, německé armádě se podařilo dobýt některé části Prahy, a to i tak, že proti barikádám před tanky hnali její vojáci bezbranné civilní obyvatelstvo včetně žen, dětí a starců. Ti se také stávali obětmi řádění německých vojáků v dobytých čtvrtích.

Dne 7. 5. 1945 boje v Praze pokračovaly, po německém útoku začala hořet Staroměstská radnice. Pražané s nadějí očekávali příchod americké armády, která již osvobodila Plzeň a počítalo se s tím, že bude postupovat dále na východ. Ta se však na základě politických rozhodnutí musela zastavit na demarkační linii již za Rokycany, aby Prahu mohla osvobodit Rudá armáda. V noci na 8. 5. 1945 se Prahu rozhodli opustit vlasovci, kteří si o svém osudu, kdyby padli do zajetí Rudé armády, nedělali žádné iluze, a chtěli se proto raději vzdát Američanům. Těže noci také podepsal německý generál Alfréd Jodl bezpodmínečnou kapitulaci, která měla začít platit v noci 9. května. Maršál Schörner tehdy věděl, že Německo válku definitivně prohrálo a usiloval o to, aby se co nejvíc jeho mužů dostalo na amerického zajetí. Ti museli tedy postupovat na západ, a to přes Prahu. Průchod

přes ní se nejprve pokusili vynutit si násilím, odpoledne však začali zástupci německé armády jednat s představiteli Prahy a pozdě odpoledne byly boje zastaveny s tím, že jednotky wehrmachtu kapitulují a mohou volně odejít z Prahy stejně jako němečtí občané. Oddily Waffen SS ale tuto dohodu neuznaly a dále pokračovaly v boji.

Časně ráno 9. 5. 1945 konečně vjely do Prahy první sovětské tanky, a to z 1. ukrajinského frontu pod velením maršála Koněva. Během dne Rudá armáda Prahu zbavila posledních německých vojáků včetně odstřelovačů.

Osvobození Prahy znamenalo faktický konec 2. světové války v Evropě i konec fašistické okupace a začátek obnovy Československa. Ztráty na životech je možné pouze odhadovat. Uvádí se, že to bylo cca 1500 Čechů, 300 vlasovců, 1000 Němců a 3692 vojáků Rudé armády. Pražské povstání je označováno za největší bitvu 2. světové války svedenou Čechoslováky...

Málo se ví, že polnímu maršálovi F. Schörnerovi se sice podařilo dostat do amerického zajetí, Američané ho však vydali do SSSR, protože převážně působil na východní frontě. Schörner byl odsouzen na 25 let do zajateckého pracovního tábora a tam údajně i mučen. Po svém propuštění na svobodu roku 1955 odešel do západního Německa, kde roku 1973 zemřel. Generálu Vlasovovi a jeho vojákům se většinou nepodařilo dostat do amerického zajetí, resp. Američané jim v této věci neposkytli dostatečnou podporu. A tak upadli do zajetí Sovětů a byli souzeni s obvyklým rozsudkem zastřelení na místě pro důstojníky a 25 lety nucených prací pro mužstvo. Vlasov byl převezen do Moskvy, odsouzen k trestu smrti a 2. 8. 1946 oběšen.

Jitka Lenková, foto: archiv NO

Završení slavné bojové cesty 1. čs. armádního sboru v SSSR se odehrálo v Praze 17. května 1945

Dne 8. května si připomeneme 70. výročí ukončení 2. světové války, které bylo stvrzeno podpisem bezpodmínečné kapitulace Německa v Remeši 7. května 1945. Ta vstoupila v platnost 8. května ve 23.01 hodin středoevropského času.

První jednotky 1. čs. armádního sboru v SSSR dorazily do osvobozené Prahy již 10. května 1945. Na první dny v osvobozené Praze později vzpomínal tehdejší zástupce velitele 1. čs. armádního sboru v SSSR pro těl a později generálmajor Josef Slabý: „Do vnitřní Prahy jsme se již nedostali. Ta byla již přeplněna sovětskými vojsky, které nás předešly. Zaujali jsme proto prostory ve vesnicích a obcích před Prahou: Horní Počernice, Běchovice, Dubeč, Hostivař, Uhřetěves a Kostelec nad Černými lesy. Na statku v Uhřetěvesi pak byla soustředěna veškerá technika sboru.“

15. května 1945 obdržel velitel 1. čs. armádního sboru v SSSR brigádní generál Karel Klapálek rozhodnutí čs. vlády o reorganizaci sboru na 1. čs. armádu o čtyřech divizích, jedné letecké a jedné tankové divizi, jedním spojovacím a jedním ženijním plukem a dalších útvech.

O dva dny později, ve čtvrtek 17. května 1945, zakončují vojáci 1. čs. armádního sboru v SSSR

slavnostním pochodem Prahou svou úspěšnou bojovou cestu z Buzuluku do Prahy. Z malé hrstky prvních dobrovolníků v Buzuluku v roce 1942 to bylo již 60 000 mužů a žen. Samotný průběh slavnostního pochodu nám

Prezident republiky a vrchní velitel čs. armády dr. Edvard Beneš s ministrem národní obrany divizním generálem Ludvíkem Svobodou přehlíží čs. vojáky z východní fronty na Staroměstském náměstí.

Osvobozenou Prahou prováděla skupinu volyňských Čechů pod vedením ppor. Alexandra Hakena i známá česká herečka Národního divadla Marie Glázrová.

připomene tehdejší dobový tisk, který přinesl o této události zprávy na všech titulních stranách. „Na bělouši, osmahlý, ostrých rysů a vlnitého úsměvu, s nímž pozdravoval nadšené a slávu provolávající Pražany, dal brigádní

Čs. tankisté jsou vítáni pražským obyvatelstvem.

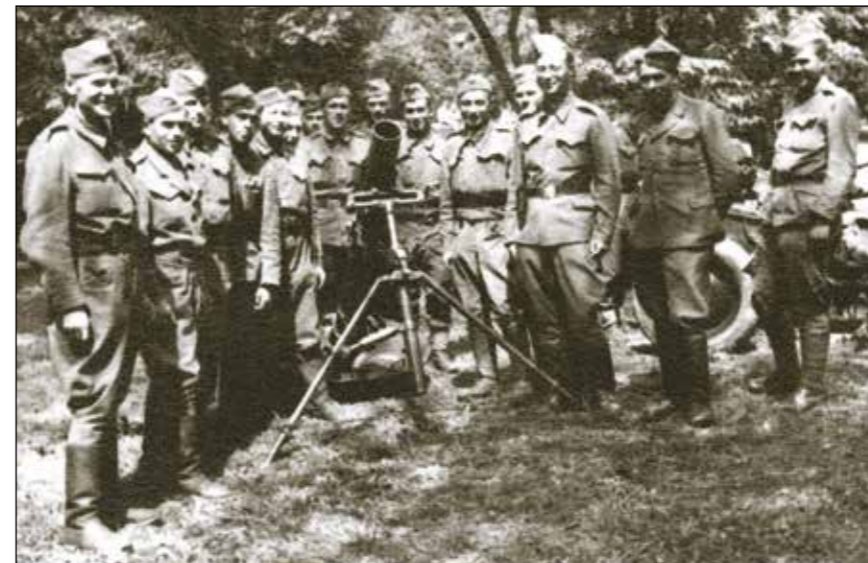
generál Karel Klapálek v 15.30 hodin rozkaz k slavnostnímu pochodu Prahou. Za ním v čele svého štábu jel

velitel 1. pěší brigády generál Otakar Španiel.“

První pochodové prapory československých vojáků pochodují v bouři nadšení Václavským náměstím: automaticí se svými zbraněmi zkříženými přes prsa, úderné prapory a prapory pečotní. Pozornost vzbuzují dlouhé protipancéřové pušky nesené na ramenou dvou mužů. Rozjásané špalíry osvobozených Pražanů pozdravují vítězné zbraně i jejich nositele, radostně se usmívající československé vojáky. Nadšenou pozornost vzbudila kombinovaná ženská rota, jejíž bojové úkoly, zejména ve spojovací službě, vykonávají ženy stejně jako muži za nejprudší palby a se zbraněmi.

Za pěšími brigádami pochoduje sborový ženijní prapor v čele se svým velitelem štábním kapitánem Vladimírem Lexou a již přijíždějí první obrněná auta 1. čs. tankové brigády pod velením podplukovníka Vladimíra Janka. Dlouhé kolony třicetitunových tanků, z jejichž věží vojáci máváním ruky pozdravují nadšené Pražany v hukotu housenkových pásů, jsou vystřídány ještě mohutnějšími kolonami obrovitých padesátitunových tanků, z nichž tři dělové hlavně zakončené hruškovitými tlumiči ohně. Když projela obrněná vozba, následuje neméně imponantní proud dělostřeleckého sledu.

Nákladní kamiony s děly připojenými k vozům, lehké dělostřelectvo, úzké hlavně dělostřelectva protiletadlového, vezeného na kamionech, a obrovitá těžká děla, tažená velkými traktory, uzavírají nepřetržitý, mohutný proud, kterým československé vojsko pochodovalo z Václavského náměstí po Příkopech a Celetnou ulicí ke Staroměstskému náměstí. Nad ním zakroužila letadla. Slavnostní přehlídka trvala téměř dvě hodiny.

Příslušníci minometné roty se představují Pražanům.

Čelo štábu slavnostní přehlídky. Zleva velitel dělostřelectva plk. Alfréd Ressel, vpravo náčelník štábu 1. čs. armádního sboru v SSSR pplk. Bohumír Lomský

Miroslav Brož, foto: osobní archiv autora a VÚA Praha

Přehlídka Československé samostatné obrněné brigády 30. května 1945 v Praze

Slavnostním pochodem Československé samostatné obrněné brigády 30. května 1945 před zraky Pražanů se završila dlouhá cesta našich vojáků z okupované vlasti zpět domů. Po šesti válečných letech naplněných intenzivním výcvikem se konečně mohli vrátit do osvobozené vlasti, i když ne vlastní vinou nemohli přímo zasáhnout do osvobozování.

Přesun brigády na slavnostní přehlídku byl určen na 28. května 1945 ráno. Poměrně složité jednání o termínu přehlídky vedl velitel brigády v Praze s představiteli města a Ruského vojenského velitelství v Praze. Bylo nutné zajistit mimo jiné i pohonné hmoty. Jelikož rozložení brigády v oblasti západních Čech bylo na poměrně velkém prostoru, byly určeny seřadiště jednotlivých proudů (kolon) a bod tzv. průchodiště na křižovatce silnic jihovýchodně od Plzně.

Nařízená rychlost kolony (pochodová rychlost) pro kolová a lehká pásová vozidla byla 30 mil/2 hod, tanky které cestu absolvovaly po vlastní ose rychlostí 20 mil/2 hod. Hustota vozidel 40 vozidel na míli. Aby se kolona udržela pohromadě z důvodu různých rychlostí jednotlivé techniky, byly nařizeny přestávky, zastavovat se mělo na 20 minut před každou lichou hodinou, v jízdě se pokračovalo v celou lichou hodinu.

V pondělí 28. května ráno odjela brigádní technika dle nařízených

časů směr Praha. Přes Plzeň a Beroun dorazila první technika kolem desáté hodiny na místo přehlídky jižně od obory Hvězda. Poslední tanky

přijely do prostoru kolem 21. hodiny. Zdržení tanků způsobilo poškození mostu v Berouně, kde tanky brigády byly nuceny přebrodit Berounku nedaleko mostu v pásmu předválečného lehkého opevnění. Po zaparkování vozidel a zajištění ubytování ve stanech byly od 18. hodiny vydávány propustky přes noc (do 6:00 hod). Druhý den ráno 29. května v 8:30 projeli velitelé jednotlivých proudů trasu přehlídky (pochodu). Mužstvo ženijní roty dokončilo tribunu na Příkopech a mužstvo ostatních jednotek pokračovalo v přípravě techniky na přehlídku. Po dokončení

příprav a nástupu všech jednotek odešla ve 13 hodin většina mužstva na vycházku. Seřadiště na Vypichu navštívilo během příprav na přehlídku několik desítek tisíc Pražanů. Téhož dne byl také povýšen dekretem prezidenta republiky velitel brigády brig. gen. Alois Liška do hodnosti divizního generála.

Vytýčení celé trasy přehlídky provedl oddíl polního četnictva. Nástup brigády do výchozích prostor byl zakončen do 8:30. Přehlídku zahájil trubač brigádní hudby signálem „Pozor“ a třemi takty fanfáry z Libuše.

V 9 hodin přijel na Vypich prezident republiky Dr. Edvard Beneš v doprovodu ministra národní obrany div. gen. Ludvíka Svobody, státního tajemníka u MNO, náčelníka Hlavního štábu div. gen. Bohumila Bočka, ruského posádkového velitele a dalších osobností. Po zahrání státních hymen v podání brigádní hudby podal velitel brigády div. gen. A. Liška hlášení prezidentu Benešovi. Následně prezident provedl v otevřeném voze Praga Golden přehlídku nastoupených jednotek, jízdu podél silnice směrem k západu a zpět k východu. Poté vjel do čtverce

tvořeného tankovými prapory a jízdu před frontou těchto jednotek počínaje řadou dělostřeleckého pluku. Po vystoupení na tribunu je pozdravil. V krátkém projevu přivítal brigádu v osvobozené vlasti a poděkoval za její práci.

Prezident odjel z místa přehlídky v 9:40. Brigádní hudba rovněž odjela, a to po ose Bělohorská třída-Pohorelec-Úvoz-Nerudova ulice-Karlův most-Karlová ulice-Staroměstské náměstí-Železná ulice-Haviřská ulice. Po vystoupení z vozu odpochoďovala na své stanoviště naproti tribuně na Příkopě. Ostatní jednotky vyjžděly z místa přehlídky dle určeného pořadí proudů tak, že čelo přehlídky bylo před tribunou s prezidentem republiky a dalšími hosty v 11 hodin.

Brigádním rozkazem bylo nařízeno, jak mají být vozidla pro přehlídku jednotně upravena. Z fotografií víme

že, tato nařízení byla často dodržována dost nedůsledně. Byl přísný zákaz dekorování vozidel vlajkami jakéhokoliv druhu a byl přísný zákaz opatřovat techniku nápisy. Jak je patrné z dobových záběrů, zákaz vlajček je poměrně důsledně dodržován, jinak je tomu u nápisů které jsou velice časté hlavně u tankového praporu 2 a 3. Brigádním rozkazem bylo zakázáno ožiovat opršelou nebo zašlou barvu naftou smíchanou s olejem, při přehlídce byla ale učiněna výjimka a velká část techniky byla takto upravena. Předepsaná výstroj pro mužstvo během přehlídky byl vycházkový battledress, černé boty, spinky, opasek a osobní zbraň, důstojníci otevřený límec, mužstvo zavřený. Na údržbu techniky pracovní oděv. Přestože spolu s technikou určenou na přehlídku bylo do Prahy přivezeno i množství vybavení pro stravování (polní kuchyně, vodní tanky),

bylo mužstvo vybaveno stravni dávkou K-pack na všechny tři dny strávené v Praze.

Jednotky vyrazily z východiště v určeném pořadí proudů na pochod (přehlídku) v 09:45, rychlost pochodu činila 7 mil/hod, směr Bělohorská třída-Clamm Martincova silnice-Belcrediho třída-Bubenečská třída-Hlávkův most-Těšnov-Porčí-Na Příkopě, kde byla u Panské ulice umístěna tribuna. Dle brigádního nařízení „pana prezidenta zdraví pouze velitelé jednotlivých proudů, při průjezdu Prahou je mužstvo v postavení „pozor“ při příjezdu na Příkopy velí „Vlevo hled“, návštěví je uvedena na tabulích po obou stranách ulice s nápisem „DEFILE VLEVO – Přímou hled“ provede se se 100 metrů za tribunou – v tuto dobu nesmí mužstvo odpovídat na zdravení civilního obyvatelstva.“

Další osou pochodu byla ulice 28. října-Národní třída-Most Legii-Vítězná třída-Újezd-Štefánikova třída-U Anděla-Plzeňská třída-Motol-směr Plzeň. Přestože se přehlídka konala v pracovní den, celou osu pochodu doprovázely desetitisíce pražských obyvatel a bouřlivě ji vítali. Posledním vozidlem v poslední proudě byl jeep označený zeleným praporkem. Z chodu pokračovaly jednotlivé proudy do posádek v západních Čechách. Přesun se protáhl kvůli bouřlivému počasí až do ranních hodin. Některá vozidla pro silnou bouři zůstala v Břežanech a do posádek dorazila až 31. května dopoledne.

Přehlídka byla posledním společným vystoupením pod názvem Československá samostatná obrněná brigáda. Výnosem MNO ze dne 30. května 1945 se brigáda dnem 1. června 1945 přejmenovala na 1. tankový sbor.

Vilém Fencel, Rota Nazdar, o. s.

Motto:

„V bitvách, svedených tyto dny, čeští dobrovolníci v nejpřednějších četách a v čele svých kamarádů z Francie dobyli skvostným útokem několika zákopů...!“

Profesor Ernst Denis¹

Střípky od Arrasu

Dne 9. května 1915 došlo do té doby k největšímu bojovému vystoupení českých dobrovolníků v rámci cizinecké legie ve Francii. Razance při útoku odhodlané české roty se stala legendární. Okolnosti útoku na kótu 140 byly již mnohokrát publikovány a jsou všeobecně známé. V tomto příspěvku se na útok podíváme očima přímých účastníků v několika vybraných vzpomínkách. Tématem bude rotní praporec, nové bojové prostředky či méně známý červnový útok u Arrasu.

Průběh vedení bojů se za necelý rok vedení války výrazně změnil, stejně jako se postupně měnil vzhled a vybavení vojáků. Útoku předcházelo i dovybavení vojáků „moderními“ bojovými prostředky. Na jedné straně ochranné prostředky proti novým chemickým zbraním, na straně druhé nejrůznější improvizované bodce a útočné nože. Popis výstroje a výzbroje je poměrně častým prvkem vzpomínek českých dobrovolníků.

Útok je oficiálně ohlášen a cizinecká legie má čest útočiti první. „Muži odejdou bez toren, pouze stan se zbalí a dá se přes rameno a do něho se zabalí na tři dny jídlo“. Čety dostávají revolvery a dýky. Tyto poslední jsou různých tvarů a forem. Jsou to řeznické nože s dřevěnou pochvou rovného ostří, někteří mají apačské nože, třetí druh jsou pouze železné tyčinky na konci ohnuté co

Dobrovolník Hluchý v polní ústroji v Bayonne (VÚA-VHA)

Smrt praporečnicka Bezdička od Františka Kupky (VHÚ)

rukověl a na druhém přostřelém mají špičku k bodnutí. Na přestřihování drátů máme veliké nůžky a háček, který se připevní na mušce u pušky. Rozdávají se též různé plátěné balíčky, vaty, zabalené v kaučuku. „Tuto vatu namočte ve vodě a přitiskněte k ústům a nosu, jest proti otravným plynům a celé apačice německé kultury.“ „A jak budeme kouřit?“ táže se bratr Jonáš. „Vždyť dýmkou ani z úst nevyndám,“ a už vatu vyhazuje a prázdný pytlíček nacípává tabákem. „To mně nevyschně tabák, a ten mám raději v ústech s dýmkou, než nějakou vatu.“²

Dostáváme též červené praporky, bychom jimi dávali znamení dělostřelcům. Jinou látku bílou přišijeme si na záda, by ze zadu mohli pozorovat dělostřelci náš postup.³

Dostaneme bomby, zásoby jídla atd. Co je zbytečné, vyhodí se. Musíme být pohybliví. Kukly proti otravným

plynům jsme dostali, abychom i jim mohli vzdorovat.⁴

Praporec Čechů

Praporec první roty praporu C s českým lvem navrhl četař Jan Štafl. Vyrobity jej dámy z Bayonne, v čele s paní Penchenierovou. Přísaha dobrovolníků a slavnostní předání českého praporce se uskutečnilo

kanálu, jsme náš praporec vyvěšovali před kapitanovou budkou, prohlížel jsme důkladněji jeho látku a najednou jsem v okraji pod rukou ucítil něco tvrdého ve tvaru jakéhosi penízku. Rozpárali jsme opatrně okraj v tom místě, krejčíků k dobrému zašití bylo více než dost, a s podivem jsme objevili malý, oválný, stříbrný medailonek, tuším Madony, který tam patrně dobrá ruka ženy skryla s přáním dobra a úspěchu těm, kteří s praporcem půjdou. Patrně nás chtěla dát do ochrany boží, moci nejvyšší, již jsme skutečně tolik potřebovali a která náš národ časem opouští... Praporec byl z hedvábné látky, a aby byl stálejší ve formě, byl vyztužen uvnitř jakýmsi skrobeným organtýnem či pod.⁵

Během útoku 9. května 1915 měl Karel Bezdiček uložen prapor v ochranném obalu a zabalen ve stanovém dílci v bandaliru křížem přes tělo.

O posledních okamžicích Karla Bezdička podal svědectví v roce 1922 Emil Ulrych: „Vidím právě Bezdička, kterak svírá pravou rukou prapor zavínutý na prsou, v levé třímá pušku a chce přeskocit zákopy. V okamžiku tom právě zaduněla země, zákopy se zvedly a jako sopka, když otevře svůj jícen, aby rozártila vše, co v cestě stojí, tak i zákopy pohltily všechny a všechno to, co bylo u nich. To Němci právě na několika místech vyhodili podmínované zákopy. Co našich lidí tam zůstalo, spaleno, udušeno a zahrabáno! Spěchal

Skica Františka Kupky z Bulletinu de la Colonie, zachycující idealizovanou podobu Karla Bezdička během útoku u Arrasu. Ve skutečnosti byl prapor zřejmě skryt ve stočeném stanovém dílci na prsou (VHÚ).

Čeští dobrovolníci na silnici u Verzenay (VÚA-VHA)

jsem z tohoto místa hrůzy, když neviděl jsem již Bezdička a za hukotu děl křičel jsem na hochy: Náš prapor jest ztracen s praporečnickem – byl zasypan – vyhozen minou... Pomstíme je všechny, voláme „hr... na vraha“ a s rychlostí nikomu nedávající pardonu řítíme se vpřed...⁵

Nejtěžší bolest všech hochů byla ztráta našeho praporečnicka s naším praporem. Co tu bylo poptávek u všech, neviděl-li padnout Karla Bezdička, nešel-li jiný legionář náš prapor a neodnesl-li si ho na památku z boje. Žádali jsme důstojníky, by udělali rapport stran nálezu našeho národního odznaku, ale marně. „Snad později budeme mít více štěstí,“ říkáme si sami. Avšak dny mýjely, nový útok se blížil a tím nově myšlenky a starosti přicházely.⁶

Tragické události související se ztrátou praporu roty Nazdar a hrdinskou smrtí jejího praporečnicka nebyly nikdy vnímány jako důkaz nezodpovědného chování vůči bojovému symbolu, ale staly se naopak jednou z legend a tradic československé armády v meziválečném období.

Druhý útok u Arrasu

Trochu ve stínu slavného útoku z 9. května zůstává další bojové vystoupení přeživších vojáků české rot, které následovalo na dobře známých místech o pět týdnů později. Účastník útoku, Emil Ulrych ve svých vzpomínkách uvádí: „Po slavném útoku v Artois dne 9. května 1915 zbytky roty Nazdar doufaly, že se hned tak brzo nedostanou do bitevní linie. Již ta okolnost, že polovina byla vyřaděna buď smrtí aneb zraněním, dávala více než jistotu na delší pobyt v zázemí, aby se trochu zorganizovala, doplnila a připravila k nové akci. Den útoku se blížil. Cíl – kóta 119 a 140. Den 15. června 1915 za horkého večera cely náš pluk, vyzbrojený jako k útoku 9. května, spěje do prvních pozic.“⁷

Raněný dobrovolník Ladislav Preininger, který na kótě 140 utrpěl příčný průstřel prsou, byl odvezen do nemocnice v Bretagni. Od spolu-bojovníků dostával řadu dopisů, které jsou cenným svědectvím dalších bojů. Jeden z dopisů popisuje útok z 16. června: Boj byl krutý. O kaprálu Siebertovi nemůžeme se ničeho dopátrat, byl jistě zabit. Taktéž Chrza, kterého jsem viděl ještě za druhou linií. Bylo to prudší než 9. května, vzali jsme asi kilometr, pak nás Francouzi vystřídali, byli zatlačeni, až zase Senegalci vzali terén zpět.

Další vzpomínka pochází opět od Emila Ulrycha: „Pozoroval jsem u několika našich hochů, kterak nosí dvě pušky s sebou. „Naše je rozpálená a brzo se znečistí, kdezto z německé to jde „all right“, pochvalují si hoši. Nyní jsme si uvědomili, kterak se boj vyvíjí. Po celou tu dobu neustalo bombardování: bylo to olověné slunce, dešť železa a trvalá smrt děly. Ustavičný hřmot z jicnů děl těžkých, nepřátelských, strašně otrásl nervy všech hochů. Zápach z blízkých mrtvol budil nechuť k jídlu, takže někteří vůbec dýmkou z úst nevyndali.“⁸

Čeští dobrovolníci, již tak zdecimováni po útoku 9. května, přišli během druhého úderu o dalších 9 padlých a 20 raněných.⁹

Závěrem ještě jeden citát od profesora Ernesta Denise z revue La Nation Tcheque:¹⁰

Nastane den, kdy v osvobozené Praze bude uctěna památka těchto prvních bojovníků, kteří na pláních u Artois jako bývalí husité, jejich předkové, stali se božími bojovníky.

Ten den o více než tři roky později skutečně nastal a tradice roty Nazdar tvořily na dvacet let jeden ze základních kamenů, na nichž stála Československá republika.

Připravil: Zdeněk Špitálník

¹ La Nation Tcheque, číslo 2 z 15. května 1915. Český překlad byl uveřejněn v Uměleckém almanachu legionářském, vydaném v roce 1922 v Praze. Zdigitalizovaná revue La Nation Tcheque je dostupná online: <https://archive.org/details/lanationtcheque01beneuoft>

² ULRYCH, Emil. S Francií za svobodu světa, str. 53

³ Tamtéž

⁴ ROBL, Jindřich. Praporečník Karel Bezdiček. Moravský legionář: Brno, 1935, str. 140

⁵ ULRYCH, Emil. Sedmé výročí české hrdinnosti. In: Národní politika, 12. 5. 192., str. 3

⁶ ULRYCH, Emil. S Francií za svobodu světa, str. 71

⁷ ULRYCH, Emil. Druhý útok československých dobrovolníků u Arrasu In: Národní politika 16. června 1935, str. 3

⁸ ULRYCH, Emil. Druhý útok československých dobrovolníků u Arrasu In: Národní politika 16. června 1935, str. 3

⁹ HOFMAN, Petr. Nejen Arras. Dobrovolníci z roty Nazdar na francouzském bojišti v letech 1917-1918. In: 100 let československých legií. ČSOL: Praha 2014.

¹⁰ La Nation Tcheque, číslo 2 z 15. května 1915.

Vstup Itálie do první světové války

Zanedlouho si připomeneme 100. výročí od vstupu Itálie do války na straně Dohody a vytvoření nové válečné fronty v nížinách dolní Piavy a nepřístupných hřebenech Alp, na které v posledním roce války bojovaly čs. legie a kde po tři roky umíraly desetitisíce Čechů a Slováků v řadách rakousko-uherské armády.

Pomník V. Emanuela II. v Římě

Ze školních lavic si mnozí vybavuje vojenská uskupení v Evropě před první světovou válkou, z nichž hlavními byly státy Dohody, jejíž základem byly Francie, Velká Británie a Rusko, a na straně druhé tzv. Trojspolek, jehož členy bylo Německo, Rakousko-Uhersko a Itálie. Přesnější by však bylo mluvit o Dvojspolku Německa a Rakousko-Uherska. Itálie totiž spojení s těmito státy v roce 1882 uzavřela z každým ze států zvlášť. Ve své době tento akt vzbudil přinejmenším překvapení v diplomatických kruzích. Nedávno sjednocená Itálie měla přirozeně zájem na připojení severních území s převahou italského obyvatelstva, která byla součástí Rakousko-Uherska. Nemluvě o letitém nepřátelství živěném předchozími konflikty. Spojenectví bylo tedy výhodné právě pro habsburskou monarchii, která měla jejím prostřednictvím příslib stability své jižní hranice. Stejně tak, jako byli na obou stranách příznivci vzájemného přátelství, byly silné i tábory odpůrců. Směsice sympatií z rozumu a historických antipatií se měla projevit po třech dekádách v krizových okamžicích roku 1914.

Pro italskou vládu nebyl tvrdý postup Rakousko-Uherska vůči Srbsku překvapivý. Zájem Habsburků o expanzi na Balkán a připojení Srbska byly dlouhodobým trendem jejich zahraniční politiky. Šokem pro Itálii bylo chování rakouského spojence v době diplomatického jednání se srbskou vládou.

Důvody, pro které se Itálie distancovala od postupu Rakousko-Uherska, uveřejnili italská ministři 1. srpna 1914:

Pohled na Řím

Rakouská nota Srbsku byla Itálii oznámena teprve po ultimátu srbské vládě, podle trojspolkové smlouvy měla být Itálii předem dána zpráva o rakouské akci na Balkáně.

Trojspolková smlouva má charakter obranný, a proto nelze žádat, aby Itálie podporovala jakoukoliv výbojnou akci.

O balkánské válce bylo přijato mocnostmi heslo „Balkán národům balkánským“, kteréžto heslo Itálie v zájmu rovnováhy balkánsko-adriatické přijala, ale nyní Rakousko podniká kroky, kterými by – ač ujišťuje, že nemá na mysli územního zisku – mohlo tuto rovnováhu porušit.

Konečně nemůže Itálie, poněvadž nebyla o rakouském počínání dříve zpravena, hájiti dostatečně svých životních zájmů.

Rozpor, který mezi oběma státy v době vypuknutí války nastal, již nebylo možné překonat. Itálie vyhlásila

neutralitu, která se setkala s příznivými ohlasy ve Francii a Velké Británii, ale také u italského obyvatelstva, které sympatizovalo spíše s republikánskou Francií. Vnitřní politika Itálie poté zažívala dynamický vývoj ve svém pohledu na válku. To vše na pozadí snah obou válčících stran získat Itálii na svou stranu. Rakousko-Uhersko přesvědčovalo Itálii o tom, že pokud přece jen vstoupí na straně centrálních mocností do války, má tak otevřenou cestu k získání celé severní Afriky, Savojska a Korsiky a rovněž hegemonie nad Středozemním mořem. Zatímco nadvláda nad Jadranem by po dobytí Balkánu připadla Rakušanům. Na druhou stranu nelenily ani státy Dohody. Francie dávala jasně najevo, že pokud by se Itálie přidala na její stranu, nebylo by jí bráněno v získání Terstu, Trentina a Valony.

Křehká neutralita Itálie dostala vážnou ránu vstupem Turecka do války na konci října 1914. Právě s Tureckem se dlouhodobě italské zájmy střetávaly. V zájmu ochrany svých krajin v Albánii podnikla Itálie obsazení ostrova Saseno a později i Valony.

Situace se tím dále komplikovala a pod vedením nového ministra zahraničí Sidney Sonnina byla navázána jednání s Dohodou, která vyvrcholila přijetím smlouvy, podepsané v Londýně 26. dubna 1915, kterou bylo stanoveno, že do měsíce Itálie vyhlásí válku Rakousko-Uhersku.

Dne 23. května 1915 odevzdal italský velvyslanec ve Vídni notu o vyhlášení války. V té chvíli již byla přerušena vzájemná poštovní a železniční doprava, stejně jako telegrafické a telefonní spojení. V pondělí 24. května 1915 bylo vypovězení války uveřejněno. Od této chvíle se Itálie zapojila na straně Dohody do první světové války a její občané tak byli, stejně jako miliony dalších na celém světě, vystaveni hrůzám a zmaru tzv. „moderní“ války.

Jiří Filip, foto : archiv ČSOL

Čs. legie na italské půdě

Počátky našeho zahraničního vojska v Itálii byly nejsložitější ze všech zemí, kde naše legie vznikaly. V Itálii neexistovaly žádné krajanské spolky jako v Rusku a ve Francii a po vstupu Itálie do války byli všichni rakousko-uherské občany internováni a s nimi i ten malý počet Čechů a Slováků, který v Itálii žil.

První Čechoslováci, kteří bojovali na italské půdě proti Rakousko-Uhersku, byli Čeští přeběhlíci, kteří utkali přes frontu s důležitými dokumenty o obranných pozicích. Později v září 1917 vzniká pod vedením Slovince Dr. Ljudevita Pivka první Československo-Jihoslovenská jednotka, která měla za úkol provádět průzkumnou a propagační činnost. V únoru 1918 vznikly pracovní rotý a v březnu 1918 došlo díky výtečným zkušenostem s Pivkovým oddílem k rozšíření výzvědných oddílů. Ke vzniku regulérního československého vojska

došlo až v dubnu 1918, kdy vznikla VI. čs. divize o 11. a 12. čs. střelecké brigádě s čs. střeleckými pluky 31.; 32.; 33.; a 34. Na frontě v té době bylo třeba každého člověka a tak byla část jednotek bez plného vycvičení v květnu přesunuta do Piavské nížiny posílit výzvědné jednotky a tam je také zastihla v červnu 1918 mohutná Rakousko-Uherská ofenziva, ve které se vyznamenali hlavně příslušníci 1. praporu 33. čs. střeleckého pluku. Zbytek divize zatím prodělával výcvik na Monte Altissimo a v srpnu 1918 byla přesunuta na frontovou linii

u východního břehu Gardského jezera s hlavním obranným bodem kótou 703 Doss'Alto. Když se Rakušané dozvěděli, že obrannou linii na Doss'Alto drží Čechoslováci, uspořádali 21. září 1918 mohutný útok na kótu 703, který skončil rakouským fiaskem. Krátce po bitvě o Doss'Alto se divize stáhla k odpočinku a měla být nasazena až při italské ofenzivě u Vittorio Veneta, k jejímu nasazení však již kvůli Rakousko-Uherské kapitulaci 4. listopadu 1918 nedošlo.

V listopadu 1918 byla divize rozšířena na Československý armádní sbor a doplněna o nové typy zbraní, jako byli například dělostřelci nebo kavaléristé. Na přelomu roku 1918 a 1919 byli legionáři převáženi do vysněné Československé republiky. Doma si však moc neodpočinuli a okamžitě byli vysláni do bojů za celistvost Československa proti Polákům na Tešínsku a Maďarům na jižním Slovensku.

Italský **obránný časový granát** určený k ničení živé síly protivníky při obranném boji, k ničení obranných pozic nepřítel a k boji v zastavěné oblasti. Zpoždění granátu je 7–8 sekund a maximální účinek má 35–40 metrů.

Italská **tabatěrka** vyrobená na paměť válečného roku 1916

První republika ocenila službu svých legionářů v Itálii také vydáním **poštovních známek**.

Italská **vojenská známka** obsahující jméno vojáka, místo zapsání, druh zbraně, datum narození a identifikační číslo. Zde se jedná o legionáře Josefa Kotlabu, narozeného v roce 1896, zapsaného ve Folignu a zařazeného k pěchotě.

Střelec 1. praporu, 33. čs. střeleckého pluku – červen 1918

Príslušníci československých legií v Itálii se na první pohled neodlišovali od příslušníků italské armády, ta je oblékala, vystrojovala i vyzbrojovala. Rozdíl byl jen v hodnostním označení a v národních bíločervených barvách na stejnokroji.

Nosný systém M1907

je tvořen opaskem M1907, dvěma sumkami Giberne M1907, nosnými popruhy 1907 a závěsníkem na bajonet M1907, ve kterém má příslušník 33. pluku zasunut bajonet M1891 k pušce Mannlicher-Carcano a horský cepín Gravinetta, který mohl být nahrazen polním krumpáčem Piccozzino nebo polní lopatkou. Na zádech má legionář velkou polní Zaine M1907 s ešusem Gavetta M1896 a připevněnou malou polní Tascapane M1907 s polní lahví Borraccia M1907/1917.

Cappello alpino M1910

poddůstojnický klobouk italských horských jednotek je ozdoben bílou bambulkou je ozdoben bílou bambulkou Nappine označující příslušnost k 1. praporu (červená 2. prapor, zelená 3. prapor). Do Nappine je zabodnuto orlí pero, které Čechoslováci často nahrazovali perem sokolím. V přední části klobouku byla umístěna bíločervená bikolora označující příslušnost k československému vojsku.

Small Box Respirator SBR

Plynová maska britské armády s brašnou. Maska se nosila při bojovém nasazení připnutá na prsou a při běžném nošení mimo pohotovost šikmo přes rameno na pravém boku. Maska SBR nahradila neúčinnou italskou masku M1917.

Uniforme M1909

Tvoří ji blůza, kalhoty a ovinovačky zeleno-šedé barvy. Blůza Giuba M1909 byla se stojacím límcem, uzavřeným zapínáním, dvojitým rozparkem a bíločerveným československým vyložení límce. Nad manžetami chybí hodnostní označení. Jedná se tedy o hodnost střelce.

Fucile di Fanteria Mo.1891

puška italské produkce systému Mannlicher na náboj 6,5 × 52mm Mannlicher-Carcano.

Polní lopatka

Vhodná nejen k budování obranných zákopů, ale rovněž k boji z blízka.

Lancia torpedini

Italská mina vystřelovaná z primitivního dřevěného stojanu

Gavetta M1896

jedná se o italskou jídelní sadu obsahující plechový hrníček s ouškem, obal jídelní sady, velký kotlík, lžíci a misku, která se dala při propojení se lžící použít jako pánvička.

Borraccia M1907/1917

Italská ocelová polní láhev, která měla mnoho variací a tvarů a od roku 1917 byla díky své výrobě jednoduchosti hojně dodávána všem druhům vojsk.

Místopředsedkyně Senátu opět udělila záštitu projektu Oheň(bez)naděje

Miluše Horská je místopředsedkyní Senátu Parlamentu ČR a také ředitelkou Školy Svitání, která již dvacet tři let poskytuje vzdělání a navazující služby dětem s mentálním a kombinovaným postižením. Nesplňuje zažitá kritéria, která politikům veřejnost často přisuzuje. Je velice aktivní při řešení konkrétních lidských trablů a podle jejích slov si člověk nikdy nemůže být jistý, zda ho něco hodně nepříjemného potká a on bude potřebovat pomoc blízkého či vzdálenějšího okolí. Pomoc mnohdy není tak samozřejmá, jak by se na první pohled mohlo zdát. Přesto, že se ve škole pohybuje v prostředí lidí s těžkými lidskými osudy, nebere jí to chuť a kuráž do života, je plná energie a účastní se mnoha projektů. Jedním z nich je Oheň(bez)naděje. A o tom jsme s ní hovořili.

V letošním roce organizuje Československá obec legionářská již pátý ročník projektu Oheň(bez)naděje, nad jehož konáním jste převzala osobní záštitu. Můžete nám říct, co vás k takovému rozhodnutí vedlo?

Projekt Československé obce legionářské Oheň(bez)naděje mě velmi zaujal jako člověka, ale také jako pedagoga. Připomíná nejen důležité dějinné události a kritická období života našeho národa, ale také je zajímavou formou předává nejmladší generaci dětí. Ty mají jedinečnou možnost podívat se na místa poznamenaná nacismem a především setkat se osobně s pamětníky těchto neblahých válečných událostí. Uvědomit si, že jakákoliv totalita přináší vždy zruďné následky.

S naším projektem máte dlouhodobou zkušenost, protože již předchozích ročníků se zúčastnili žáci vaší školy. Minulý rok jste se zúčastnila společně s nimi i vy osobně. Jaké z toho máte pocity?

Bylo pro mě velice zajímavé sledovat reakce dětí z Pardubicka a Hlinecka, tedy mého kraje. Většina z nich byla zaskočena rozsahem válečných hrůz a já jsem se ujistila, jaké štěstí mají tyto děti i my všichni, že žijeme v míru a podmínkách, které nás obklopují, i to, že je nutné si jich hluboce vážit. Je mým cílem předávat tuto úctu a vědomí odpovědnosti lidem, kteří jsou na počátku svého života, a záleží tedy jen na nich, jak se svým nadáním a časem naloží. Měli bychom již v tomto věku je vést k tomu, že tak, jako je samozřejmé brát, mělo by být samozřejmostí i dávat.

Osada Ležáky, kde náš projekt každoročně zahajujeme, žije v povědomí

většiny Čechů a Slováků. Zámeček v Pardubičkách již tak známý není. Přesto je právě on tím osudovým místem, kde bylo celkem 194 vlastenců, včetně občanů Ležáků, během heydrichiády popraveno. Tento objekt darovala společnost Foxconn CZ v loňském roce Československé obci legionářské. Co si o tom, jako obyvatelka Pardubic, myslíte?

Historický objekt Zámečku se dle mého názoru v minulosti neměl dostat do rukou zahraniční firmy, jak se tomu stalo. Nesmírně si vážím Spolku „Zámeček“ Pardubice, který si vzal záležitost za svou a vyvinul velké úsilí, které v loňském roce vedlo v převedení objektu do správných rukou. Jeho předseda Tomáš Novotný a místopředseda Jiří Kotyč mě v této záležitosti oslovili a mohla jsem společně s nimi pomoci apelovat na důležitost věnovat místo pietě. Díky této snaze a faktu, že tehdejší tchajwanští majitelé objektu pochopili situaci, může nyní postupně docházet k navrácení Larischovy vily do společenského života Pardubic. Jednání s firmou Foxconn je také

počátkem naší vzájemné spolupráce s Tchajpejskou hospodářskou a kulturní kanceláří v Praze i v rámci dalších sociálních a kulturních projektů. Dílo se tedy podařilo, a to mě těší.

Tento rok mj. již podruhé s naším ohněm navštívíme obec Lidice, poté uctíme památku ležáckých a lidických obětí v jednom z nejvýznamnějších pražských chrámů. Velice bychom přivítali, kdyby se tohoto zajímavého programu v Lidicích a v Praze zúčastnili kromě žáků z našeho regionu děti z dalších regionů České republiky. Je to podle vás správná cesta?

Čím větší dopad bude mít Oheň(bez)naděje na naši mladou generaci, tím lépe. Přímé zážitky, například setkání s žijícími bojovníky – legendami či návštěva jednotlivých památníků jsou mnohem účinnější než nejlepší teoretická výuka a nejmmodernější učebnice dějepisu. Prožitek na místě nenahradí hodiny ve studovně. Získání vztahu k historii a poučení z ní je klíčem k dobré a bezpečné budoucnosti. Je to těžce vykoupená příležitost seznamovat novou generaci lidí s minulostí nás všech a již v dětském věku jim dát pocítit slova, jako je občanská povinnost a národní hrdost, které ctili a za něž umírali naši předci.

Program v Praze bude zajišťovat operní pěvkyně Táňa Janošová společně s varhaníkem Martinem Jakubičkem, děti ze Základní školy Včelákov a děti ze Školy Svitání Pardubice. Můžete nám říct něco právě o této škole a o programu, který připravujete?

V uplynulém roce se žáci naší školy aktivně zapojili do programu a představili se významným osobnostem, včetně pana kardinála Dominika Duky. Bylo nám ctí vystoupit s baletem Dívka v modrém v nádherném prostředí kostela sv. Mikuláše na Malé Straně. Jsem nadšená, že škola Svitání byla první vlašťovkou a inspirací pro žáky ze základní školy ve Včelákově, kteří letos také předvedou své umění. Je to důkazem, že se nám daří vychovávat citlivé mladé lidi s odpovědností k aktivnímu zapojení do života společnosti. V pátém ročníku Ohně(bez)naděje budou mít hosté možnost zhlédnout zákyně školy

Projekt Oheň(bez)naděje stále žije

Myšlenka zorganizovat pochod dětí z Ležáků do Pardubic se zrodila v roce 2011. Hned zpočátku jsme si uvědomovali, že realizace projektu v dnešní dopravní realitě nebude vůbec jednoduché. Nakonec jsme se přiklonili k variantě, kdy děti ze Základní školy Včelákov a Základní školy Skuteč absolvují dva úseky v celkové délce přibližně 10 kilometrů pěšky a zbývající část trasy pojedou vlakem.

Naším cílem bylo přiblížit dětem z regionu nedávnou historii a také přivést mladé lidi k účasti na pietách v Ležákách a v Pardubicích. Oba tyto cíle se podařilo velice dobře realizovat, a to bezesporu i díky přístupu vedení Československé obce legionářské a tehdejší obrovské podpoře čestného předsedy obce armádního generála Tomáše Sedláčka. Domníváme se, že právě tato podpora umožnila organizátorům projektu hned od počátku oslovit významné představitele politického a kulturního života a získat jejich podporu. První dva ročníky proběhly úspěšně podle uvedeného schématu a my jsme si stále více uvědomovali ohromný potenciál, který je ukryt v tragickém příběhu dětí i jejich rodičů z Ležáků.

Když jsme vyhodnotili množství pozitivních ohlasů ze všech stran, rozhodli jsme se projekt rozšířit na celostátní, respektive na mezinárodní úroveň. V letech 2013 a 2014 se tedy z původně jednodenního projektu stal organizačně mnohem náročnější celek, který během pěti dnů zavede děti na místa, kterými prošli v roce 1942 žáci z jejich škol, včetně toho posledního, tragického místa s ponurým názvem Chelmo nad Nerem. Tam byla většina dětí z Ležáků a z Lidic zavražděna. Posledních ročníků se již zúčastnily také další školy, z nichž musíme jmenovat Základní školu a praktickou školu Svitání Pardubice, Základní školu Červený Kostelec, Vojenskou střední školu MO Moravská Třebová, Gymnázium Hlinsko, Základní školu Třemošnice, a zástupce Sokola Pardubice. Pravidelně se také účastní váleční veteráni z regionu a členové naší obce Jaroslav Pros a Josef Novotný, kteří jsou vždy ozdobou našeho putování.

V letošním roce jsme získali záštitu místopředsedkyně Senátu Miluše Horské, záštitu hejtmana Pardubického kraje Martina Netolického, záštitu primátora Pardubic Martina Charváta a věříme, že se nám podaří získat i záštitu ministra kultury Daniela Hermana a kardinála Dominika Duky. K nejvýznamnějším místům, kde bude projekt Oheň(bez)naděje prezentován, patří bezesporu Ležáky, kde bude v neděli 21. 6. 2015 slavnostně zapálen oheň závěrem piety u památníku ležáckým obětem.

Další zastavení bude v pondělí na Zámečku v Pardubičkách a na nedařlém popravisti, kde bylo během heydrichiády popraveno 194 českých vlastenců a vlastenců, včetně obyvatel osady Ležáky. V úterý dopoledne navštívíme Lidice a odpoledne poté ve známém pražském chrámu proběhne program k připomínce osudů ležáckých a lidických dětí, který bude složen ze tří hlavních bloků.

V úvodu, po prosloveh významných hostů, vystoupí děti ze školy Svitání s emotivním tanečním vystoupením. Následovat bude připravené pásmo dětí ze školy ve Včelákově nazvané „To už není hra“. Finále zajistí vystoupení operní pěvkyně Táňi Janošové a varhanního mistra Martina Jakubička a promítnutí videozáznamu z minulého ročníku projektu. Po ukončení programu se pěšky vydáme do Resslovy ulice, kde v kostele sv. Cyrila a Metoděje uctíme památku našich parašutistů a příslušníků domácího odboje, kteří jim pomáhali. Ve středu brzy ráno vyrazíme do Lodže a do Chelma nad Nerem. Tam uctíme památku zavražděných dětí z Ležáků i z Lidic a samozřejmě i památku stovek tisíc dalších obětí tohoto bývalého nacistického vyhlazovacího tábora.

František Bobek, vedoucí projektu projektu Oheň(bez)naděje

Svitání a jejich tanec s křídly, inspirovaný egyptskou bohyní Isis. Za důležitý benefit považují, že se v rámci podobných příležitostí mohou potkat a obohatit děti s hendikepem s těmi zdravými. Domnívám se, že je to ta nejvhodnější forma inkluze.

Vážená paní místopředsedkyně, děkujeme za vaši podporu významného projektu Československé obce legionářské a samozřejmě také za poskytnutý rozhovor pro náš časopis.

Ptal se: Ing. František Bobek, foto: Ladislav Lenk (Ležáky 2014)

OHEŇ (BEZ) NADĚJE

5. ročník projektu Československé obce legionářské

Projekt připomíná prostřednictvím osudů dětí hrdinný a tragický úděl obyvatel Ležáků a Lidic. Mladí lidé pochodem uctí památku statečných předků. Dílčím vyvrcholením je společná pieta v Ležákách, na Zámečku v Pardubičkách, v Lidicích a prezentace projektu v Praze za účasti dětí z celé republiky. Dověšením cesty dětí a dalších protagonistů projektu Oheň(bez)naděje je pak pieta v Chelmu.

V neděli, dne 21. 6. 2015, bude zažehnuta na závěr piety v Ležákách Oheň(bez)naděje, který převezmou žáci Základní školy Včelákov a Základní školy Skuteč (z těchto škol nacisté v den vypálení osady odveleli 5 žáků místně příslušných k osadě Ležáky, kteří byli později pravděpodobně zavražděni v polském Chelmu).

Následující den ráno (22. 6. 2015) uctíme památku Ležáků, poté bude odstartován pochod Oheň(bez)naděje po trase naučné stezky NKP Ležáky, Habrovec, Louka, Vrbatův Kostelec (5 km).

Z Vrbatova Kostelce do Pardubic se přepravíme zvlášť vypraveným vlakem (32 km).

Z pardubického nádraží oheň přeneseme pěšky do Pardubiček na Zámeček (5 km), kde proběhne pietní akt k uctění památky popravených.

Z Pardubiček Oheň(bez)naděje převezeme autobusem do obce Senice, kde si připomeneme členy skupiny SILVERA.

23. 6. 2015 navštívíme Lidice ke společnému uctění památky lidických obětí, dopoledne odjedeme do Prahy a zúčastníme se prezentace projektu Oheň(bez)naděje ve známém pražském kostele za účasti dětí z celé republiky.

Odpoledne se zastavíme v Lázních Toušev a položíme kytičku ke hrobu čestného předsedy ČsOL armádního generála Tomáše Sedláčka, který se prvních dvou ročníků našeho projektu zúčastnil. Poté odcestujeme do Náchoda, kde přespíme.

24. 6. 2015 přijedeme do Lodže a do Chelmu k pietě za účasti oficiálních delegací. Večer se vrátíme do ČR. Do Skutče a Včelákova dorazíme v ranních hodinách následující den.

Projektu se zúčastní žáci ZŠ Včelákov, ZŠ Skuteč a dále žáci ZŠ a PŠ Svitání Pardubice, ZŠ Červený Kostelec a děti z dalších škol.

Vedoucí projektu: Ing. František Bobek
tel.: 734 315 626, e-mail: bobek@csol.cz

Z činnosti sociálně-zdravotní komise Československé obce legionářské

Věrní odkazu „brášků“ o pomoci, vzájemné pomoci a zajišťování potřeb při začleňování do společnosti i řešení otázek běžného života členů Československé obce legionářské se sociálně-zdravotní komise posílená sestrou Jitkou Fortelnou pustila s plným nasazením do práce i v roce 2014.

Ve své činnosti především navázala na dlouhodobě úspěšný projekt sociálně-zdravotní podpory. K projednání aktuálních otázek se sešla v minulém roce devětkrát v hotelu Legie, kde zpracovávala více jak 600 žádostí našich členů o proplacení příspěvků na léky, zdravotní pomůcky a stomatologické výkony. Zároveň navrhla nutné drobné změny ve „Směrnících“, především však termín ukončení přijímání žádostí v daném roce, a to do 20. listopadu. Po schválení PRV ČsOL požádala sestra Alena Ditrichová předsedy jednot ČsOL a terénní pracovníky projektu Péče o válečné veterány o pomoc při zabezpečování hladkého fungování celého systému a uplatňování žádostí o proplácení příspěvků sociálně-zdravotní podpory.

Jak se ukazuje, mnozí členové nedostatečně znají základní ustanovení „Směrnice“ či si je špatně vykládají. Každá taková žádost totiž musí projít schvalovacím řízením na výboru příslušné jednoty (někteří se to snažili obejít, ale neúspěšně). Zde musí dojít nejen k ověření členství žadatele, ale musí se zkontrolovat úplnost a oprávněnost žádosti. Tím se zamezí zbytečným průtahům s proplácením a mnohdy i zklamání členů z lichých nadějí.

Na okraj několik užitečných údajů a rad pro ty, kteří ve „Směrnících“ dosud tápou:

- ◆ Na příspěvek není právní nárok.
- ◆ Věrohodnost požadavku se prokazuje originální účtenkou s rodným číslem nebo originální účtenkou (bez r. č.) a kopií receptu.
- ◆ Proplácení se pouze léky předepsané lékařem, a to do výše 2500 Kč (nad 65 let věku), či 5000 Kč (do 65 let věku) v závislosti na zákonných ustanoveních o zdravotních pojistovnách. Poplatky se neproplácí.
- ◆ Pomůcky a stomatologické výkony se hradí částečně, formou příspěvků.

A co ještě zdůraznit?

- ◆ Nenechávejte uplatnění žádosti až na listopad vzhledem k nebezpečí vyblednutí účtenek a v případě nejasností, neúplností a vrácení k dopracování už nemusíte stihnout závěrku
- ◆ Vyplňujte pouze předtištěné kolonky neboť zbytek listu slouží záznamům komise.

Přes všechny uvedené nedostatky s uplatňováním části žádostí se podařilo ve třech etapách uspokojit dále uvedené požadavky. V první etapě (do června) bylo 81 žadatelům vyplaceno 130 967Kč. Ve druhé etapě (do začátku října) bylo 231 žadatelům vyplaceno 279 826Kč. Ve třetí etapě (do 20. listopadu) bylo 154 žadatelům vyplaceno 159 723Kč. Celkem bylo vyplaceno, včetně poštovního, 466 členům ČsOL celkem 584 384 Kč.

Mimo výše popsanou sociálně-zdravotní podporu z rozpočtu ČsOL s využitím dotace MO ČR se v loňském roce podařilo zajistit některé prostředky z jiných zdrojů. Jedná se o:

1. Neinvestiční finanční podporu z rozpočtu Jihomoravského kraje ve formě dotace č. 025 988/14/OKH na realizaci projektu „Podpora válečných veteránů II. světové války v rámci zdravotní péče 2014“ ve výši 200 000Kč.

Československá obec legionářská využila poskytnuté finanční prostředky výlučně k úhradě nákladů spojených s realizací zdravotní pomoci 145 válečným veteránům žijícím v Jihomoravském kraji. Výše příspěvku nebyla jednotná, ale byla odstupňovaná pro jednotlivé skupiny veteránů na základě jejich zdravotního stavu.

2. Hejtman Středočeského kraje Ing. Miloš Petera při příležitosti udělení medailí a diplomů válečným veteránům II. světové války zároveň poskytl ČsOL sponzorský dar na upevnění a zlepšení zdravotního stavu veteránů ve výši 190 000Kč. Suma byla rozdělena rovnoměrně mezi 75 veteránů žijících ve Středočeském kraji. (2500 Kč pro každého)
3. Ze sbírky World of Tanks bylo rozděleno 168 000Kč.

Váleční veteráni a jejich rodinní příslušníci vysoce oceňovali tyto kroky, a to v ústních i písemných vyjádřeních. Za všechny je možné odcitovat z poděkování plk.v. z. Ing. PhDr. Jana Furčáka z Berouna:

„Dovolte mi, abych Vám za lidsky povzbudivé pocity z přátelského setkání a Vašeho ocenění válečných veteránů srdečně poděkoval. Poděkoval Vám za Váš politicky a lidsky důstojný a moudrý čin. Vlastenectví si zaslouhuje trvalou politickou aktivitu. Překvapivá a nečekaná finanční pozornost na závěr provedeného setkání vše výše uvedené přesvědčivě symbolizuje. Zorganizoval jste akci, vážený pane hejtmane, která Vás nejen jako hejtmána, ale i jako vlastence politicky zdobí.“

Jedním ze stěžejních úkolů pro SZK ČsOL se stalo plnění Memoranda o poskytnutí preventivní péče našim členům sjednaným předsedou ČsOL Pavlem Budinským s FN Motol v Praze 5.

Organizací a zabezpečením byla pověřena předsedkyně SZK Alena Ditrichová. Tato akce začala v červenci 2012 a stále úspěšně pokračuje k velké spokojenosti zájemců. Vyšetření probíhá na interním oddělení FN Motol, kde přednostou je prof. MUDr. Kvapil a vrchní sestrou Jarmila Schmitová. Vedení nám vychází mimořádně vstřícně a ošetrující personál v čele se staniční sestrou Vlastou Brůžkovou je vysoko oceněn našimi členy pro milé a příkladné chování. O tom svědčí děkované telefonáty a dopisy od téměř všech, kteří prevenci absolvovali. Hospitalizace začíná vždy v úterý do 9 hod. ráno a končí druhý den okolo 12 hod. S sebou si zájemci odvázejí podrobnou zprávu o jejich zdravotním stavu a jsou poučeni jak dál řešit eventuální zdravotní problém. Za tyto dva dny absolvují kompletní vyšetření krve, je jim provedeno EKG, ECHO, RTG srdce+plic a podrobné SONO vyšetření žaludku, žlučníku, slinivky, jater, ledvin a střev. U mužů se provádí také vyšetření prostaty. Do konce roku 2014 využilo tuto možnost 302 našich členů. Tato akce se jeví velmi potřebnou a důležitou v systému zdravotní péče o naše členy. Tento zdrav. servis pro naše členy, hlavně pro ty starší, je úžasný a je přijímán s velkou spokojeností a upřímnou vděčností. Díky navázání příkladné spolupráce s Domovem péče o válečné veterány Karlovy Vary se v krátké době podařilo, na základě preventivních prohlídek, viditelně zlepšit zdravotní stav mnoha obyvatel daného zařízení.

Přípravila: Alena Ditrichová

Od úmrtí Josef Šrámka uplynulo 70 let

V letošním roce si připomínáme 70. výročí tragické smrti Josefa Šrámka, který byl příslušníkem čs. zahraničních jednotek za druhé světové války a od 20. prosince 1944 velitelem čety u tankového praporu 1. Československé samostatné obrněné brigády. Dne 26. prosince 1944 byl při výkonu služby u francouzského města Dunkerque postřelen a svým zraněním podlehl 1. ledna 1945 v kanadské vojenské nemocnici v St. Omer.

Život před válkou

Narodil se 4. června 1919 v Hroznové Lhotě (okres Hodonín) v domě č. p. 125 do rodiny Josefa Šrámka a jeho manželky Anny rozené Skalkové. Jeho otec, který sloužil u c. a k. polního dělostřeleckého pluku č. 5, zemřel 27. října 1918 v záložní polní nemocnici

v Tyrolsku a malý Jožka jej tedy nikdy nepoznal. Jožka měl celkem 5 sourozenců (jeden z nich, který také nesl jméno Josef, zemřel ještě před jeho narozením). Jožka absolvoval 5 tříd obecné školy v Hroznové Lhotě a 8 tříd reálného gymnázia ve Strážnici, které završil maturitou v roce 1939. Po maturitě se zapsal na strojínictví na Vysokém učení technickém v Brně. Když byly 17. listopadu 1939 uzavřeny české vysoké školy, pokračoval ve studiu abiturientského kurzu na obchodní akademii v Brně.

Odchod do zahraničí

V lednu roku 1940 se Jožka poprvé neúspěšně pokusil o přechod hranice. 10. dubna večer se přišel rozloučit s rodinou svého strýce legionáře, řezníka a uzenáře Jana Skalky, který jej na dalekou cestu vybavil štanglí salámu. Následující noci úspěšně překročil hranice na Slovensko. Zřejmě hlavním důvodem jeho odchodu za hranice bylo fyzické napadení německého důstojníka, kvůli kterému mu hrozilo zatčení gestapem.

Obrana Francie v roce 1940 a příchod do Velké Británie

Jožka po útěku z Protektorátu Čechy a Morava prošel tzv. Balkánskou cestou a poté, co se dostal do Francie, byl 7. května 1940 odveden v Marseille. 21. května téhož roku byl prezentován jako voják u 1. roty 1. pěšího pluku ve Francii. Tam podle jeho slov měli těžký život a prodělali tvrdý výcvik. V roce 1940 dosáhl hodnosti svobodníka. Po měsíci ústupu při neúspěšné obraně Francie následovalo rychlé naložování při evakuaci do Anglie. Tam dorazil 13. července 1940 na lodi Rod el Farag.

Výcvik a pobyt ve Velké Británii

V srpnu byl přidělen k 1. pěšímu praporu (od 1. ledna 1941 u 1. roty). Na začátku roku 1941 se stal frekvenciantem Školy pro výchovu důstojníků pěchoty v záloze, kterou ukončil s dobrým prospěchem 6. dubna 1941 (58. ze 73). 15. února téhož roku mu byl uznán charakter aspiranta a 28. října 1941 byl povýšen do hodnosti desátníka-aspiranta a měl nakročeno se stát důstojníkem. 28. října 1942 byl povýšen do hodnosti četaře-aspiranta. V Británii prodělal řadu kurzů a školení: v únoru a březnu 1943 assault kurz, v dubnu téhož roku plynový kurz. 13. května 1943 složil s velmi dobrým prospěchem praktickou důstojnickou zkoušku. V srpnu téhož roku jej jeho nadřízení hodnotili takto: „Vyhnaně povahy, kamarádský, má dobrý vliv na okolí, vyzrálý, někdy náladový, rozhodný, iniciativní, spolehlivý. Chování a vystupování velmi dobré. Na frontě konal svoje povinnosti velmi dobře a projevil vysokou morálku. Velmi dobrý voják.“ V červnu 1943 prodělal radiokurz pro aspiranty a v červenci 303 A. A. Course. Po reorganizaci čs. jednotek v září roku 1943 byl zařazen u 1. roty Tankového praporu 1. V říjnu téhož roku prodělal radiokurz a v listopadu kurz tankových střelců. V březnu 1944 absolvoval přeškolovací kurz „Cromwell“. Na jeho konci utrpěl vážné zranění hlavy z důvodu neopatrnosti jednoho z vojáků při manipulaci s věží

tanku Cromwell. Následně se léčil v ozdravovně ve White Waltham poblíž Windsoru, kde jej navštívil i jeho dobrý přítel a spolužák z gymnázia František Zálešák.

Bojové nasazení v kontinentální Evropě

Dne 1. září 1944 odešel se svou jednotkou „do pole“. Po přesunu do Francie však ještě něco přes měsíc čekal na opravdové bojové nasazení. Právě v této době (22. září 1944) byl povýšen do hodnosti rotného-aspiranta (nejspíše v důsledku návštěvy hlavního velitele čs. branné moci divizního generála Sergěje Jana Ingra u obrněné brigády). V sestavě 1. roty Tankového praporu 1. ČSSOB se zúčastnil bojů poblíž obleženého severofrancouzského přístavního města Dunkerque. Ve válečném deníku jeho jednotky najdeme o Josefu Šrámkovi hned několik zmínek: 10. října 1944: „V noci byla vyslána první hlídka podél silnice Bergues – Dunkerque vedena rotným aspirantem Josefem Šrámkem.“ 3. listopadu 1944: „Rotný aspirant Šrámek vedl údernou skupinu při přepadu farmy Deram Arthur. Při přepadu byli zabití 4 Němci, 2 zranění a ostatní uprchli.“

Hrob Josefa Šrámka

Druhý zleva J. Šrámek (Finedon - Anglie)

Vlastní ztráty úspěšného přepadu byl 1 padlý (Oldřich Kočar) a 2 lehce ranění.“ 20. prosince 1944: „Rotný aspirant Josef Šrámek byl ustanoven velitelem 1. čety.“

Osudná hlídka

V noci z 26. na 27. prosince 1944 se kolem půlnoci Jožka Šrámek vydal na kontrolu úseku své čety. Nešťastnou náhodou jej postřelil strážný, voják Josef B., do stehna a do břicha. Okamžitě byl převezen na praporemni obvazisti v Loon Plage a pak do kanadské vojenské nemocnice v St. Omer, kde byl ihned operován. Válečný deník nese záznam z 1. ledna 1945:

„V 18.00 hod. přišla na stanoviště velitele zpráva, že v nemocnici v St. Omer podlehl svým zraněním rotný aspirant J. Šrámek.“ Tak skončil život 25letého mladíka z moravského Slovácka. Pochován byl 3. ledna 1945 ve 14.30 hodin na hřbitově Longuenesse British Souvenir Military Cemetery v St. Omer (řada I, hrob č. 17, dnes 4.AA.42). Po válce za něj byla sloužena zádušní mše v kostele v rodné Hroznové Lhotě.

Vyznamenání a připomínka jeho osoby

Za svou věrnou službu vlasti byl Josef Šrámek oceněn následujícími vyznamenáními: Československým válečným

křížem 1939, Československou medailí Za chrabrost před nepřitelem a Pamětní medailí Československé armády v zahraničí. Nedlouho po skončení druhé světové války mu byla před kostelem v Hroznové Lhotě zhotovena socha (autorem byl akademický sochař Leopold Velan). Zůstává s podivem, že jeho socha přežila i doby vlády komunismu v Československu, přestože se jednalo o sochu příslušníka jednotek, které působily na západě a jejichž příslušníci se po únoru 1948 stali perzekvovanými komunistickým režimem. Za zmínku stojí ještě fakt, že na podstavci sochy je vytesána hodnost „poručík“, jejíž udělení in memoriam se nepovedlo ve vojenských materiálech dohledat.

Autor článku: Lukáš Lexa, ČsOL – jednota Hodonín

Zdroje:

- VÚA Praha / VHA, Kartotéka 2. zahraničního odboje, Josef Šrámek, nar. 4. 6. 1919.
- VHA Bratislava, Sbirka kmenových listů, Josef Šrámek, nar. 4. 6. 1919.
- Plachý, Jiří: Kříže a hvězdy od Dunkerque. Černá kniha Čs. samostatné obrněné brigády 1944–1945. Cheb 2011. s. 300.
- Lexa, Lukáš: Vojenská služba mých předků. Strážnice, 2012. Seminární práce. Purkyňovo gymnázium, Strážnice. Vedoucí práce Jiří Hubačka.
- Soukromý archiv, František Pavlica (příbuzný J. Šrámka)
- Soukromý archiv, Libuše Němečková (neteř Josefa Šrámka)

Socha Josefa Šrámka

A. Steiner se svými sedmi válečnými kříži

V kritickém létě roku ho 1939 stihl osud stovek chlapců, kterým nacisté dali punc neárijského původu. Je nucen opustit s téměř šedesátiletým otcem matku, sestru, své přátelé, svůj sportovní zápasnický oddíl i rodné město. Jeho matka a sestra Alžběta s půlročním dítětem zahynuly v roce 1942 v Osvětimi.

Pro desátníka v záloze Arnošta Steinera nastalo v říjnu 1939 období života psance. Nelidský odsun v přeplněných dobytčácích, kde lidé umírali ve stoje. Hlídkání smečkou tesáků a zdívocelými vlčáky. Tam v polském městě Nisko nad Sanem měl se svým starým otcem, o kterého s láskou soustavně pečoval, budovat základ budoucího koncentračního tábora. Mladý Arnošt Steiner, pln hoře i nenávisti, nakonec uprchl přes řeku Bug daleko na východ, na území tehdejšího SSSR. Přitom dbal, aby neztratil svého ne zcela zdravého otce. Po překročení hranic mu začal strastiplný život emigranta v cizí zemi. V červnu 1940 byl spolu s otcem zatčen NKVD a za nelegální přechod hranic byl odsouzen na deset let do tábora nucených prací Tuganskij na Sibiři. Poznal život dřevorubce svádějícího každodenní boj za skývu chleba.

Po výzvě k formování čs. vojenské jednotky na území SSSR byl spolu s otcem propuštěn a odjíždí do Buzuluku. Dne 3. března 1942 je prezentován u čs. vojenské jednotky pod kmenovým číslem 482/M v hodnosti desátníka a je zařazen k rotě těžkých kulometů. Svůj první bojový výcvik Arnošt Steiner prodělává v Buzuluku u podporučíka Antonína Sochora, který jej po měsíci instruktorské práci v poddůstojnické škole, které velel, poslal jako posluchače do školy pro důstojníky v záloze. Po jejím absolvování je pak zařazen již v hodnosti rotného jako zástupce velitele čtyř kulometné roty.

První opravdový boj si rotný Arnošt Steiner prodělá u sokolovského

ARNOŠT STEINER

by se letos dožil sta let

Arnošt Steiner se narodil 12. ledna 1915 v židovské rodině v Třinci, která vlastnila textilní obchod v bývalém okrese Fryštát (dnes Karviná). Od svého mládí byl členem Sokola, kde se věnoval cyklistice, zápasu a boxu, kdy ve své váhové kategorii byl dokonce dva roky mistrem Moravy a Slezska.

Podporučík A. Steiner vydává své poslední rozkazy před začátkem bojů o dukelský průsmyk.

kostelíku, kde byl se svou četou přidělen k posílení 1. rotý nadporučíka Otakara Jaroše. Se svými kulometčíky prokázal neskonale hrdinství. Kolem lidí padali, umírali pod pásy tanků. Ale Arnošt Steiner nebyl v boji zraněn a bránil svůj úsek do poslední chvíle. Neustoupil, ani když byl obklíčen Němci. Čtyřicet osm hodin nedostala jeho četa kousek jídla. Za své hrdinství v bojích u Sokolova je vyznamenán svou první Čs. medailí Za chrabrost před nepřítelem. V návrhu na její udělení se uvádí: „Vedl si chrabře. V neprudší palbě přemístil své těžké kulometry do výhodnějšího postavení. Když hrozilo jeho palebnému postavení nebezpečí obklíčení, seskupil své mužstvo okolo těžkých kulometů a probil se, zachránil kulomety.“

V následujícím boji 1. čs. samostatné brigády v SSSR o hlavní město Ukrajiny – Kyjev Arnošt Steiner velí, nyní již podporučík, četě těžkých kulometů. Na osvobození Kyjeva, později vzpomínal: „K večeru 5. listopadu 1943 se podařilo rotě nadporučíka Bičístě po tuhých bojích na levém křídle brigády vniknout do středu Kyjeva. Orientace v městě byla ztížena nejen houstnoucím šerem, ale i tím, že nepřítel odstranil tabulky s názvy ulic. Najít za těchto okolností nádraží, náš poslední postupný cíl, se zdálo být pro úplně vyčerpané bojovníky nad síly. Byl jsem velitelem čtyř těžkých kulometů, které v průběhu boje znásobovaly palebnou sílu pěších čet. Sám jsem zůstal k dispozici veliteli roty.

Dostal jsem rozkaz, abych našel nějakého průvodce. V doprovodu tří vojáků odcházím do neznámého velkoměsta. Prohlédli jsme už několik domů, ale nikde nikdo. Sotva jsme vnikli do další budovy, otrásá jejími základy blízká ohlušující detonace. Když dozněla, zaslechli jsme v následujícím tichu slabé nařikání. Stařenka, kterou vojáci objevili v polozасыpaném sklepě, se v prvním návalu leknutí a strachu nezmohla ani na slovo. Trásla se chudák na celém těle. Když jsme ji pověděli, že bojujeme po boku Rudé armády, dala se radostí do pláče. Sotva se trochu uklidnila, hned byla plná života a nedala jinak, než že nás povede městem. Proč to nepřiznat, velitel se naše průvodkyně moc nezdála... Brzy se však ukázalo, že lepšího průvodce jsme si ani nemohli přát. Babička to byla kurážná. Vyvedla nás klikatými uličkami takřka jako za humna. S myšlenkami na tuto čipernou, vtipnou a odvážnou stařenku pokračoval náš průzkum v plnění úkolu. Podařilo se nám najít koleje. Byla už tmavá noc. Náš postup byl však pomalý, a tak jsem dostal od velitele rozkaz trochu jej zrychlit. Dohnal jsem průzkumníky nedaleko výhybkářské budky. Venku stál strážný. Dva vojáci se k němu neslyšně přiblížili. Bez hlesu jej přemohli. Pak už bylo lehké vyřadit z boje i ty ostatní uvnitř. V dále jsme spatřili několik světél. Nádraží. Nyní postupujeme rychleji. Asi sto metrů před nádražím se zastavujeme a čekáme na rotu. Na nástupišti svítí světla. Všude pobíhají civilisté i vojáci.

Jakob Steiner (otec) a Arnošt Steiner po příchodu do Buzuluku v roce 1942

Jeden přes druhého se snaží dostat se do přeplněného vlaku. Že jsme tak blízko, jistě nikdo netuší. Spoléhají se na předsunutou stráž, která je měla upozornit na blížící se nebezpečí. Naše zteč způsobuje v řadách nepřítele důkladnou paniku. Kdo zůstal na živu, zachraňuje se útekem. Vlak se rozjíždí a daří se mu ujet. Nádraží je v našich rukách...Ve středu města ještě stále vybuchují časované nálože a rachot z bortících se domů doléhá až k nám. Představujeme si hrůzu, kterou prožívají obyvatelé Kyjeva, ženy, děti, starci v hořících troskách svého města. Ti, kteří zůstanou na živu, nikdy nezapomenou na barbarství nepřítele a určitě nezapomenou na ty, kteří přišli na pomoc...“

V osobních materiálech nacházíme návrh na první Čs. válečný kříž 1939 Arnoštu Steinerovi, veliteli čtyř kulometné roty 2. praporu: „Dne 5. 11. 1943 v době bojů o Kyjev byl příkladem statečnosti a strhl s sebou svoji četou při útoku na několik DZOTů.“

Netrvalo dlouho a podporučík Arnošt Steiner, jak se píše v návrhu na další vyznamenání, „se svoji četourazil cestu pěší rotě a do vesnice Ruda vnikl jako jeden z prvních. V boji o kótu 208, ač měl pouze jeden těžký kulomet, rozpráší německou kolonu a způsobil jí velké ztráty“. Tak tehdy zněl návrh na udělení již druhého Čs. válečného kříže 1939. Kdo nebyl v bojích u Rudy, těžko si dnes dovede to peklo létajícího ohně a ocele představit. Kolik jen bylo raněných a mrtvých. Arnošt Steiner ale vyvázl bez zranění, ač celým tím peklelem prošel, stejně tomu bylo i v dalších bojích u Žaškova i Buzovky. I přes mocné letecké bombardování ho ani jedna střepina nezasáhla. Naši příslušníci často zpívali ruskou píseň s refrésem „Smělých se kulka bojí, chrabřejší se bodák vyhýbá“. U Arnošta Steinera to byla pravda, i když byl prohlášen za zapadlého. Například právě zde za bojů u řeky Tikič. Tehdy byl na stupátku jedoucího tanku, když německý dělostřelecký granát naplo zasáhl

jeho housenkový pás. Tlaková vlna Steinera odhodila daleko. Byl v šoku, ale zázračně bez poranění. Když se zcela vzpamatoval a našel své vojáky, pokládali ho za přízrak. Očití svědkové totiž už hlásili, že byl roztrhán granátem.

Vrcholem Steinerovy bojové činnosti je nesporně karpatsko-dukelská operace. Co zde dokázal, nemá obdoby. Například kóta 534. Ta ve druhé dekádě září 1944 měnila několikrát svého pána. Střídaly se zde útoky a protiútoky vždy za podpory kulometné roty Arnošta Steinera. Z 94 vojáků jeho roty zůstalo pouze 11. I v sousední první rotě padli vedle velitele i všichni velitelé čet. Podporučík Arnošt Steiner nakonec převzal velení i nad tímto zbytkem. V boji zblízka, ve střetu muže proti muži, vyhnali jeho lidé nacisty z pozic a naskákali do německých zákopů. Avšak odpoledne téhož dne byla celá naše skupina vytlačena dělostřeleckou palbou z kóty. Ale už před setměním ji za podpory tanků znovu dobyli. A tak to pokračovalo další týden. Kóta přecházela z rukou do rukou. V jednom boji začal v zákopu Steinera rdousit zaválitý Němec. Ve chvílích, kdy Arnošt pomalu ztrácel vědomí, nahmatal spoušť pistole a Němce zneškodnil.

Když kótu 534 definitivně dobyli a prapor obsadil městečko Duklu, očekávali všichni toužebně odpočinek. Přišel však nový rozkaz – neprodleně vyrazit na Hyrowou horu a zmocnit se kóty 694.

Velitel kulometné roty Arnošt Steiner byl za tyto bojové akce vyznamenán čtvrtým a pátým Čs. válečným křížem 1939 a druhou Čs. medailí Za chrabrost před nepřítelem. Za své velitelské umění a osobní statečnost byl navržen i na titul Hrdiny Sovětského svazu. Ale tento titul, který mu bezesporu plně náležel, nikdy neobdržel a byl vyznamenán sovětským Řádem rudého praporu. Největší odměnou mu ale bylo, že vojáci jeho 2. praporu jako první překročili čs. státní hranici. S hlubokým pohnutím ji vzápětí přechází i poručík Arnošt Steiner.

Zachovala se i dobová fotografie kulometné roty 2. praporu 1. čs. samostatné brigády. Je na ní více než 50 vojáků. Jediný poručík Arnošt Steiner, člověk, který byl neustále v jejich čele, z nich přežil karpatské boje bez zranění. V jednotce mu proto později nikdo neřekl jinak než „Nezranitelný“.

Po přechodu čs. hranic to nebylo o nic lehčí než před nimi. Ztráty jsou tak veliké, že na konci října z obou praporů 1. čs. samostatné brigády zůstává v podstatě neúplná rota. Zahynuli téměř všichni velitelé, kteří začali svoji bojovou činnost v prvním boji u Sokolova. Arnošt Steiner jako poslední přeživší je určen velitelem tohoto zbytku. A zase zvedá vojáky na zteč. Později začátkem listopadu 1944, kdy je ustanoven zpravodajským důstojníkem praporu a pak od února 1945 je ustanoven náčelníkem jeho štábu, je to zase on, kdo zvedá vojáky do útoku a dobývá osadu Bobrovec u Liptovského Mikuláše.

Podporučík Arnošt Steiner přebírá z rukou brigádního generála Jana Kratochvíla Čs. válečný kříž za boje u Kyjeva.

Dostává za to svůj již sedmý Čs. válečný kříž 1939.

Po skončení války se tento opravdový hrdina žádné slávy nedočkal. 1. září 1945 byl povýšen do hodnosti kapitána a krátce působil jako přednosta oddělení OBZ na MNO v Praze. Od září 1945 do prosince 1946 pak zastával funkci přednosty 5. oddělení 13. pěší divize v Kolíně a Mladé Boleslavi. Na podzim roku 1946 odvolává svou žádost o přijetí za důstojníka z povolání a ke dni 1. ledna odchází z armády. Zřejmě nebyl v mírovém životě příliš spokojen.

Nikdo se již asi nedozví, co vedlo štábního kapitána Arnošta Steinera tak náhle k tomu, že svlékl vojenský stejnokroj. Nebo snad instinktivně tušil, co očekává mnoho jeho spolubojovníků v dalších letech?

Podplukovník v záloze Arnošt Steiner se stal legendou i v zorném nejnepříteli své spolubojovníky. Přiléhavě to vyjádřil jeho bývalý velitel armádní generál Ludvík Svoboda: „Steiner prošel všemi bojišti, kde jsme se utkali s nepřítelem. Nikdy se nevyhnul žádnému střetnutí, a přece nebyl nikdy raněn. Sám se často divil, že ještě žije.“ Podplukovník v záloze Arnošt Steiner zemřel 20. října 1982.

Miroslav Brož, foto: archiv autora

Legionári zo Štefánikovho kraja

Dostali sa mi po rokoch do rúk evidenčné listy časti slovenských legionárov, ktoré po prvej svetovej vojne v tridsiatych rokoch zhromažďoval pán Juraj Tvarožek, predseda ČSOL v Bratislave. Súbor obsahuje evidenčné listy 149 príslušníkov čs. légii, ktorí pochádzali prevažne zo Záhoria a Považia.

Každý evidenčný list obsahuje okrem mena a priezviska účastníka légii aj údaje, v ktorom čase a priestore boli jednotlivci zajatí, tábory, kde boli zhromažďovaní i miesta bojov, ktorých sa zúčastnili. Vo väčšine prípadov sú k evidenčným listom pripojené aj osobné fotografie. Mnohí z nich priložili aj fotografie z frontu. V tomto súbore evidenčných listov sú aj mimoriadne vzácne ťažkou rukou prostých legionárov napísané osobné zážitky a vyznania, ktoré zažili v rokoch strádenia v légiách. O ich obsahu napíšem neskôr.

V súbore sa nachádzajú evidenčné listy legionárov, ktorí boli súčasťou ruských légii, ďalej evidenčné listy legionárov, ktorí bojovali na talianskom fronte a legionárov, ktorí sa zúčastnili vojenských akcií vo Francúzsku.

V ruských légiách sa zúčastnilo 109 legionárov. V Rusku sa čs. légie tvorili hneď na začiatku vojny. Vojaci zo Slovenska boli súčasťou Rakúsko-Uhorskej armády, ktorá začala boje na východnej hranici monarchie. Mnohí vojaci boli v čase začatia vojny aktivistami existujúcich vojenských útvarov a ich účasť vo vojne sa predĺžila aj na 5 až 7 rokov. Z evidenčných listov však je zrejmé, že hlavná časť mužov bola odvedená počas mimoriadnych odvodov

že už v októbri a novembri 1914 boli v ruskom zajatí. Na druhú stranu frontu prechádzali často celé útvary, ako možno usudzovať podľa časových údajov a tiež podľa miest, kde bojovali.

V Rusku boli zriadené obrovské tábory, kde boli zajatci sústreďovaní. Organizovanie čs. útvarov bolo

Príslušníci 7. Tatranského pluku (2. polrota) v Berezanoch v Rusku

po revolúcii, keď Rusko podpísalo mier a politiku postupne ovládli predstavitelia sovietsk. Často dochádzalo k roztržkám medzi novou tvoriacou sa červenou armádou a légiami, čo využívali nemeckí a rakúsko-uhorskí zajatí dôstojníci. Postupne došlo aj k bojovým stretom medzi legionármi a rôznymi vojenskými zoskupeniami, ktoré sa v Rusku vytvárali.

Na organizovanie legionárskych útvarov v prvých rokoch vojny mali značný vplyv aj Slováci, ktorí v tom čase podnikali v Rusku. Jeden z nich, Ján Džavík, vyvíjal intenzívnu činnosť v Petrohrade, kde bol členom a neskôr predsedom Československého revolučného spolku, členom náborových organizácií atď. Viacerí legionári, napr. Mihal, Hujo, Čepela, uvádzajú, že sa stretli v Rusku priamo aj s generálom M. R. Štefánikom, čo popisujú aj vo svojich spomienkach. Legionár Valášek z Brezovej uviedol svoje zážitky v rozsiahlom 200stranovom rukopise.

V súbore sú evidenčné listy 24 čs. legionárov, ktorí bojovali na rôznych miestach vo Francúzsku. Na rozdiel od príslušníkov légii v Rusku príslušníci francúzskych légii sa regrutovali

– podliehali priamo jej. Gen. Alexejev aj gen. Gurkov s týmto súhlasili, ale vnútorná politika v Rusku nebola jednotná. Keďže zajatci boli rozptýlení vo viacerých táboroch, mnohí ani nevedeli o tvoriacich sa legionárskych útvaroch. Časť zajatcov bola daná k dispozícii na práce vo vojenských závodoch, značná časť bola poskytnutá na poľnohospodárske práce. Zajatci, ktorí si dostatočne osvojili ruský jazyk, sa uplatňovali aj v štátnej správe, iní si na vidieku zriaďovali živnosti (pekári, krajčíri, obuvníci) a časť sa postupne uplatnila ako tlmočníci a pri náborových aktivitách. K zásadným zmenám a najmä vo vzájomných vzťahoch došlo

Odvod koní pre čs. légie

Legionári - príslušníci 23. streleckého pluku (Francúzsko, Cognac (1917)

hlavne zo Slovákov a Čechov – emigrantov žijúcich v USA. Keďže vystahovalci s trvalým pobytom v USA boli už zaradení do vojenských útvarov USA, náboru dobrovoľníkov podliehali poväčšine len mladí muži, mnohí z nich ešte nedosiahli dospelosť a neboli ešte občanmi USA. Na ich vstup do légii malo vplyv vystúpenie M. R. Štefánika na veľkých zhromaždeniach. Štefánik 20. 7. 1917 získal súhlas vlády USA k náboru dobrovoľníkov. Na jeho vystúpení v Carnegie Hall v New Yorku 16. 9. 1917 sa zúčastnili aj poprední činitelia USA (starosta New Yorku F. M. Mitchell) a Francúzska (minister F. Bouillon, veľvyslanec J. Jusserand). Napokon 20. 9. 1917 aj slovenskí katolícki kňazi sa stotožnili s ideou Slovenskej ligy v boji za nový spoločný československý štát. V októbri 1917 došlo k vyhláseniu národnej mobilizácie Slovákov a Čechov žijúcich v USA. Došlo k zjednoteniu medzi evanjelickými a katolíckymi kňazmi.

Vynikajúci, bohato vlastnoručne ilustrovaný rukopis pripravil J. Honza Dubnický. Popísal v nej organizovanie čs. légii v USA, ktorých sa osobne zúčastnil a neskôr aj pôsobil vo francúzskych légiách. Dubnický bola prominentná osobnosť, ktorá mala osobné styky s prezidentom USA, prezidentom ČSR T. G. Masarykom, gen. M. Janinom a mnohými poprednými politikmi a diplomatmi. Rukopis vyšiel v roku 2014 v redakcii Dr. F. Vraběla. Rozsiahle

zápisky z účinkovania vo francúzskych légiách uvádzajú vo svojich zápiskoch tiež legionári Šebeňa, Weres, Sagan, Mokry aj ďalší.

Z legionárov bojujúcich v Taliansku sú s súbore evidenčné listy iba 14 legionárov. Boli to Slováci, ktorí bojovali v Srbsku a odtiaľ sa dostali v rokoch 1917/18 do zajatia do Talianska, kde ich sústreďovali v Padule, Avezane Foligne. Vznik légii v Taliansku organizoval Štefánik. Zajatcov najprv využívali a práce pri kopaní zákopov, udržiavanie ciest, atď). Neskôr vďaka

úspešnej Štefánikovej diplomacii bola v apríli 1918 podpísaná zmluva medzi ČSNR a Talianskom o zriadení čs. légii ako samostatného vojska, ktoré podliehalo veleniu ČSNR. Postupne boli zriadené dva samostatné strelecké pluky 32. a 31 vo Foligne a neskôr domobranecký pluk v Busto Arsizio.

O pôsobení čs. legionárov v Taliansku napísal rozsiahly rukopis A. Strýček, ako priamy účastník bojov v Taliansku a neskôr aj účastník bojov o Tešínsko a Slovensko.

Aj keď súbor evidenčných listov 149 legionárov prezentuje relatívne malú časť legionárov, má pre zmapovanie najmä účasti Slovákov v čs. légiách značný význam. Bude potrebné súbor ešte ďalej spracovať a určite poskytnúť mnohé nové údaje a pohľady na činnosť čs. legionárov v boji za utvorenie Československej republiky. Osobné rukopisy poskytujú navyše plasticky obraz o činnosti čs. legionárov

P.S. Evidenčné listy legionárov a iné dokumenty sú uložené v archíve Nadácie Milana Rastislava Štefánika v Bratislave. Uvedený materiál mi pred mnohými rokmi poskytol pán Branislav Tvarožek, synovec J. Tvarožka. Za vzácny materiál mu úprimne ďakujem.

Prof. Ing. Ján Fúška, DrSc., čestný predseda Nadácie M. R. Štefánika

Príslušníci 33. domobraneckého pluku čs. légii (Taliansko, Padula, 1918)

na začiatku vojny dost chaotické. Cár a velenie určitým spôsobom súhlasili s vytváraním dobrovoľných vojenských útvarov, ale tie mali byť súčasťou ruskej armády. Bol to zásadný rozdiel v ponímaní využitia zajatcov, pretože Národná rada česko-slovenská v Paríži trvala na tom, aby tvoriace sa vojenské útvary – legionárske zoskupenia

na začiatku vojny dost chaotické. Cár a velenie určitým spôsobom súhlasili s vytváraním dobrovoľných vojenských útvarov, ale tie mali byť súčasťou ruskej armády. Bol to zásadný rozdiel v ponímaní využitia zajatcov, pretože Národná rada česko-slovenská v Paríži trvala na tom, aby tvoriace sa vojenské útvary – legionárske zoskupenia

Pri 80. výročí tejto udalosti zástupcovia Slovenskej a Českej republiky položili vence k pamätníku.

Pamätník M. R. Štefánika v Bratislave – symbol slobody

Napriek takmer storočnému odstupu od vzniku prvej Československej republiky vyvoláva v nás 28. október vždy čosi slávnostné, neobyčajné a nezabudnuteľné. Boli to historické chvíle, ktoré sa už nikdy nebudú opakovať. Nebudú preto, lebo sloboda našich bratských národov slovenského i českého je natrvalo zapísaná nie len v pamäti našich národov, ale aj v vedomí národov celého sveta. 28. október 1918 ostane pre nás jedinečný a neopakovateľný. Na pamiatku týchto udalostí, ktoré sa v tom čase odohrali, postavili v Bratislave pamätník.

Je to jedinečné dielo po stránke umeleckej, ale aj symbolickej. Je to pomník Štefánikovi i pomník čs. legionárom. Legionári Štefánika milovali a vážili si jeho odvahu, a preto im bol skutočne bratom. Bojový pilot, účastník útrap vo Francúzsku i v Srbsku, na sebe poznal utrpenia svojich spolubojovníkov, precítil ich bolesti a strádania. Videl zomierať mnohých, ktorí za ideály

slobody položili životy. Nikto nepochybujú, že bez Štefánika, ako vysokého francúzskeho dôstojníka, boli by sa čs. légie veľmi ťažko budovali. Vojska si žiadala obeť, bodáky a všestrannú technickú pomoc. Generálske hviezdy na Štefánikovej čiapke symbolizovali úspechy v boji za slobodu a vyjadrovali súčasne jeho sebaobetovanie a vôľu legionárov. Dosiagnuté víťazstvo blázoilo tých, ktorí sa ho dožili, ale zároveň nekonečným smútkom zastrelilo smrť tisícok neznámych vojakov i samotného Štefánika. Možno tí, ktorí sme vojny prežili, si ani neuvedomujeme koľko krvi, bolesti a strádania si žiada sloboda.

Pamätníky sú symboly trvalej úcty tým, ktorí obetovali svoje životy za ideu, za život iných. Pamätník v Bratislave je symbolom vzájomnej vernosti veliteľa a jeho spolubojovníkov. V roku 1992, keď už osud spoločného štátu bol pečatený – o nás bez nás – uverejnil som článok s titulom Na prelome vekov. V ňom som zdôraznil, že prídeme čas, keď sa naše národy budú k sebe tesnejšie hlásiť ako pred rozdelením, lebo si budeme chýbať.

ČSR možno považovať za historický celosvetový experiment, ktorý ukázal, čo všetko budú musieť národy vyriešiť, aby vedeli žiť v spoločnej Európe, ktorú Štefánik vo svojej vízií „europeizácie“ načrtnol koncom vojny. Škoda, že sme tento experiment nedokončili. Mohli sme ukázať svetu, že idea zjednotenia Európskych národov nie založená len na princípe materiálnom, ale možno skôr na princípe duchovného poznania, porozumenia, vzájomnej úcty a pokory. A to chýba EU aj nám až do dnes.

Koncom roka 1992 vznikla Nadácia Milana Rastislava Štefánika v Bratislave. Jej hlavnou myšlienkou a zámerom bolo uchovať morálny a mravný odkaz M. R. Štefánika a jeho najbližších spolupracovníkov, a to „Sine ira et studio“, teda bez hnevu a akejkoľvek zaujatosti. Chceli sme si jeho život a dielo pripomenúť a znovu postaviť pamätník v Bratislave. Domnievam sa, že znovu vybudovať pamätník v roku 2009 bolo rovnako komplikované, ako postaviť prvý pamätník v roku 1938. Lebo nikto nie je prorokom vo svojej vlasti. Vplyvom rôznych udalostí a duchovných deformácií sme ako národ zabudli na pojem slobody. Skutočná sloboda sa sprofanovala a pre mnohých nepredstavuje už žiadnu hodnotu iba ak možnosť prejavit svoje ego!

Nový pamätník sme považovali za akt historickej spravodlivosti oproti Štefánikovi, ktorého v priebehu polstoročia zradili príslušníci jeho vlastného národa. Pamätníkom sme chceli národu pripomenúť jasný odkaz histórie,

že naše národy odmietli výsledky mníchovskej i viedenskej arbitráže – ideu fašizmu rovnako aj ideu komunizmu. Znovu sme sa prihlásili k ideám slobody a demokracie, k mravnému a národnému odkazu Štefánikovmu. Znovu postavením pôvodného pamätníka sa nadácia prihlásila aj k histórii a odkazu čs. légii, k obetiam na všetkých frontoch.

Postavenie pamätníka Štefánikovi v Bratislave navrhol Milan Hodža už v roku 1919 a opäť v jubilejnom roku 1928, ale myšlienka sa realizovala až v roku 1938, keď sa nad suverenitou ČSR sťahovali mračná fašizmu. S výstavbou pamätníka sa začalo v roku 1937, ale k jeho oficiálnemu odovzdaniu už nedošlo. Pod ochranou nemeckej ríše vznikol 14. marca 1939 samostatný Slovenský štát a v júni 1939 Slovenský snem rozhodol o odstránení sochy leva, ktorého vojaci rozobrali a ukryli. Štefánikova socha ostala nedotknutá a pretrvala až do konca vojny. Iné stanovisko zaujala komunistická moc, ktorá obviňovala Štefánika, že od samého začiatku revolúcie bojoval proti boľševikom. Je skutočne pravda, že Štefánik odmietol idey boľševikov, ale aj snahy Kolčaka. V roku 1954 komunisti rozhodli o odstránení sochy Štefánika. Nešetrným spôsobom sochu strhli a pri tom sa odtrhla zo sochy hlava. Tú ktosi neznámy odovzdal Českej národnej galérii a teraz je majetkom Slovenskej národnej galérie.

Za 16 rokov nenašlo magistrát mesta Bratislavy ani len vhodné miesto pre pamätník. Až v roku 2003 poslanci rozhodli, že 4. mája 2004 bude položený základný kameň. v priestoroch pred novým Slovenským národným divadlom. Generálnym investorom sa stala Nadácia M. R. Štefánika. Cez všetky prekážky, a nebolo ich málo, bol pamätník znovu postavený a 4. mája 2009 pri 90. výročí tragickej smrti Štefánika ho premiér vlády SR odovzdal verejnosti. Bohužiaľ bez účasti prezidenta Slovenskej republiky.

B. Kafka vytvoril tri sochy Štefánika: dve vo veľkosti 248 cm a jednu vysokú 740 cm. Najväčšia Štefánika socha je v Bratislave na Slovensku, kde sa Štefánik narodil, zomrel, a je aj na Bradle pochovaný. Druhá socha sa nachádza v Prahe, kde Štefánik študoval a prežil svoj mladý život. Tretí odliatok je vo Francúzsku, ktoré Štefánik považoval za svoju druhú vlasť.

Prípravil: Prof. Ing. Ján Fuska, DrSc. Čestný predseda Nadácie Milana Rastislava Štefánika

19. prapor Stráže obrany státu Hodonín o. s.

Hodonínský klub vojenskej historie sružuje zájemce o rekonstruování vojenskej historie a sběratele vojenských artefaktů zejména z území jižní Moravy. Na vojenských akcích jeho členové ztvárňují hlavně období První republiky, konkrétně jednotky Stráže obrany státu a prvorepublikové armády. Mezi dalšími vojsky postupně převážily čs. legie nad armádami druhé světové války. Členové klubu se podílejí na akcích Čs. obce legionářské a jsou i jejími členy.

Náš klub svou činností oficiálně rozvíjí pátým rokem, ale mnozí členové za sebou mají již dlouhá léta předchozí aktivity v tomto koníčku. Členská základna se v průběhu let rozrostla o mladé začínající

výjezdů na akce jiných klubů letos vyvrcholily naše několikaleté snahy, během nichž jsme pořádali menší akce a dynamické ukázky, a povedlo se nám uspořádat větší bojovou ukázkou

Účastníci 4. ročníku akce „Pálava 1938“ v roce 2013

členy i zkušené sběratele. V současnosti máme 10 řádných členů a 4 čestné členy, z nichž jistě stojí za zmínku nedávno zesnulý pan Červenka z Břeclavi (1911–2014). Právě on byl jako četař v záloze nasazen v rámci 19. praporu Stráže obrany státu k obraně vlasti v roce 1938. Kromě sepsaných vzpomínek nám poskytl v osobních rozhovorech cenné informace o průběhu jeho strážnické služby. Fotografie, kterou tehdy zhotovil v božích muk na cestě z Valtic do Katzelsdorfu, se stala předlohou loga našeho klubu. Právě na místě, kde se nacházelo jeho stanoviště a dodnes se zde zachoval kolejnicový zátaras, jsme od roku 2010 uspořádali již několik vojenských cvičení.

Naši činnost tvoří v první řadě kompletace historických uniform dle dobových předpisů s veškerou výstrojí a výzbrojí. Ve druhé fázi sevíčujeme naši jednotku za využití dobových vojenských příruček i zkušeností veličích členů. Poté již můžeme účinkovat na různých vojenských akcích. Mimo

v rámci „Vojenské neděle“ ve strážnickém skanzenu, která se stává naší tradiční akcí. Další zážitou akcí našeho klubu je „Pálava 1938“, na které spojujeme pochod s výcvikem a ostrými střelbami. Loňský 4. ročník se díky 75. výročí osudových událostí podzimu 1938 nesl ve velkolepším duchu. Kromě hojnější účasti uniformovaných jsme vzbudili i větší pozornost u přihlížejících občanů, jelikož jsme na náměstí v Mikulově uspořádali pietní akt k připomenutí obětí incidentu, při kterém se 8. října 1938 na příslušnicích 19. praporu SOS vyřídili rozběsnění Němci ze SdFK. Z konkrétních prvorepublikových jednotek, které ztvárňujeme, se jedná o 19. prapor SOS se sídlem v Hodoníně, Peší pluk č.10 JSK, jehož II. prapor sídlil v Břeclavi, a 7. jezdecký pluk TGM se sídlem v Hodoníně.

Věnujeme se taktéž sběratelství a badatelské činnosti. Poznatky bádání se snažíme prezentovat jak na výstavách, tak i na klubových webových stránkách. Podarilo se nám uspořádat řadu

Záběr z besedy s žáky základní školy

výstav a pietních aktů. Zajišťujeme rovněž čestné strážnické na pietních aktech a při významných událostech. Vojenské artefakty se snažíme přiblížit také dětem, proto jsme již uspořádali několik besed a přednášek pro základní a střední školy a také se účastníme dětských dnů a podobných akcí. V průběhu existence našeho klubu jsme byli přizváni na natáčení několika filmů, seriálů a dokumentů. Společně s kolegy z dalších klubů jsme ztvárnili prvorepublikovou armádu ve filmu „Den po Mnichovu (1938)“ z cyklu „České století“. O rok později jsme nemohli chybět ani na natáčení dalšího dílu z tohoto cyklu, který nese název „Veliké bourání (1918)“. Mimo tento cyklus se jednalo o dokument „To se tenkrát pašovalo...“, 1. díl seriálu „První republika“, či film „Vrahem z povolání“. Kromě toho sami vytváříme krátká videa z vojenských akcí, z nichž se jednomu dostalo ocenění ve videosoutěži MO ČR o nejlepší amatérské video propagující armádu, kde se umístilo na třetí příčce.

Většina členů našeho klubu jsou zároveň členy Československé obce legionářské. Po prvotním vstupu do jednoty Valtice se nám podařilo obnovit činnost jednoty Hodonín, čímž jsme nakročili k posílení legionářských tradic v rodišti našeho prvního prezidenta, T. G. Masaryka a v přílehlé oblasti Hodonínska. Spolupracujeme s Masarykovým muzeem v Hodoníně, které nám umožňuje využívat originální prapor hodonínské jednoty ČSOL, jenž se nachází v jeho sbírkách. Jako stěžejní jednotku ze všech legionářských vojsk jsme zvolili 6. střelecký pluk Hanácký, ale ztvárňujeme i 1. a 10. střelecký pluk, ten zejména v souvislosti s nově vytvořenou replikou jeho praporu. Členové klubu si však rozšiřují šatníky a sbírky i o uniformy, výstroj a výzbroj čs. legionářů v Itálii a Francii, takže jsme schopni prezentovat tyto nejvýznamnější legionářské jednotky veřejnosti. Kromě této popularizační činnosti též bádáme v oblasti legionářů a odbojářů Hodonínska vůbec.

Přípravil: Lukáš Lexa, předseda klubu

OBRANA NÁRODA

„Mnoho nás při naší práci shoří.“

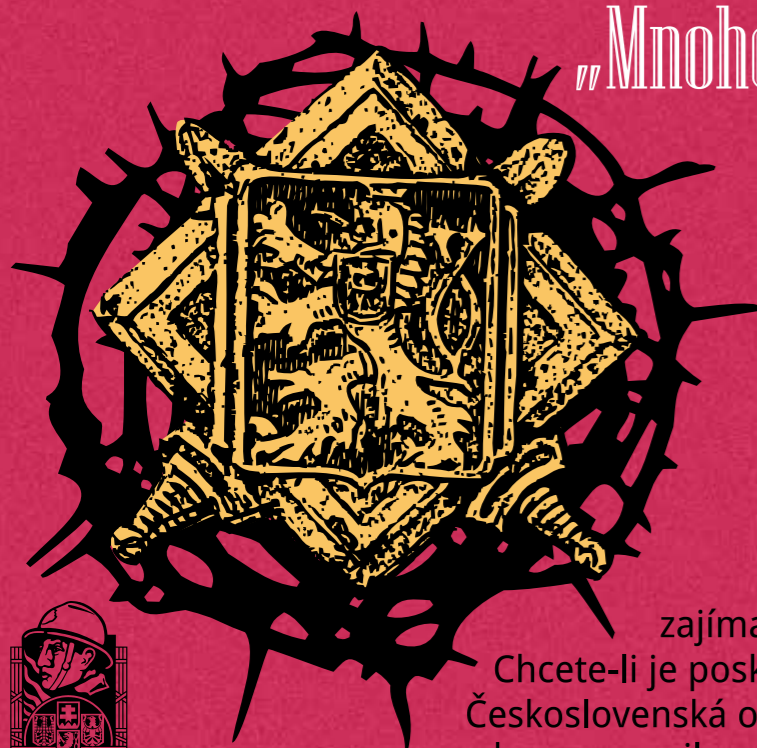
1939-45

Pro připravovanou výstavu a publikaci o domácí odbojové vojenské organizaci

HLEDÁME

zajímavá osobní svědectví, dokumenty, fotografie.

Chcete-li je poskytnout, prosím napište nám na naši adresu:
Československá obec legionářská, Sokolská 33, 12000 Praha 2
nebo na e-mail: obrananaroda@csol.cz

FOSFA
we live to give

ODVAHA

VLASTENECTVÍ

STATEČNOST

ODDANOST

OBĚTAVOST

VYTRVALOST

Fosfa a.s. je 1. česká soukromá společnost,
která podpořila projekt LEGIE 100

www.fosfa.cz

www.csol.cz

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE | 1914 – 1920

Podpořte Legiovlak zasláním dárcovské SMS

Odešlete dárcovskou SMS ve tvaru
DMS LEGIE na telefonní číslo 87 777.
Cena DMS je 30 Kč, Nadační fond
Legie 100 obdrží 28,50 Kč.

Můžete přispívat také pravidelně
každý měsíc po dobu jednoho roku.
Stačí odeslat SMS ve tvaru DMS ROK
LEGIE na číslo 87 777 a každý měsíc
Vám bude automaticky odečtena
částka 30 Kč.

Více na www.darcovskasms.cz.

Parkhotel
Pruhonice

www.parkhotel-pruhonice.cz
www.restaurace-tarouca.cz

Poutě a pietní akce ČsOL v roce 2015

Jak se již stalo tradicí, tak i v roce 2015 připravila Československá obec legionářská řadu poutí a pietních aktů v zahraničí k připomenutí významných výročí spojených s bojem za naši samostatnost v 1. a 2. odboji.

Nejvýznamnější letošní zahraniční akcí je vzpomínková pouť u příležitosti 100. výročí bitvy našich dobrovolníků z roty Nazdar u Arrasu ve Francii. Tato pouť je součástí projektu Legie 100, který má podporu Vlády České republiky. Autobusová pouť do Francie proběhne v době od 5. do 11. května 2015 a současně se poutníci zúčastní vzpomínkových aktů 8. května v Dunkerque u příležitosti 70. výročí působení našich jednotek a osvobození přístavu. K připomenutí bitvy u Arrasu vypraví ministerstvo obrany 9. května 2015 pro naše členy i letadlo.

U příležitosti 100. výročí bojů dobrovolníků České družiny v Karpatech se uskuteční dvě cesty na Slovensko a do Polska. V rámci těchto cest dojde k pietním aktům na hřbitovech z první světové války, k otevření naučné cesty po stopách bojů, k zahájení výstavby pomníku čs. legionářům, k odhalení pamětní desky československým legionářům, k otevření zrekonstruovaného prvoválečného hřbitova a k účasti na vojensko-historických rekonstrukcích. Cesta na Slovensko je naplánována od 16. do 19. dubna a do Gorlice v Polsku

ve dnech od 30. dubna do 4. května s tím, že se delegace ČsOL zúčastní i vzpomínkové akce 3. května na Bradlech a v Košariskách k připomenutí našeho prvního ministra vojenského M. R. Štefánika.

První odboj si s ministerstvem obrany připomeneme společným letem do Darney dne 30. června. Již tradičně v září vyrazí delegace ČsOL do italského Arca k připomenutí památky popravených italských legionářů. U příležitosti 100. výročí bojů v Srbsku a ústupu Albánie připravujeme na podzim pouť na místa spjatá s těmito událostmi.

Druhý národní odboj si připomeneme autobusovou pouť ve dnech od 2. do 8. července 2015 a leteckou cestou do Cholmondeley dne 4. července 2015 u příležitosti 75. výročí příchodu našich vojáků do Velké Británie a letecké bitvy o Anglii.

Realizace cest je závislá na poskytnutí přepravních prostředků ministerstvem obrany. Blíže podrobnosti k jednotlivým cestám včetně stanovení finanční spoluúčasti účastníků budou postupně vyvěšeny na webových stránkách obce – www.csol.cz. Zájemci o jednotlivé cesty se mohou hlásit na sekretariátu ČsOL - sekretariat@csol.cz.

Připravil: Milan Mojžíš

RECENZE

Dějiny Československé obce legionářské

Závěrem loňského roku vydala ČsOL publikaci Dějiny Československé obce legionářské, která na 64 stranách popisuje vznik a vývoj naší organizace od roku 1921. Hned několik kapitol se věnuje nejslavnější éře obce legionářské za první republiky a nahlíží její působení v Československu, ale i za hranicemi, z několika úhlů pohledu. Pozornost je věnována i boji legionářů za samostatnost ve druhé světové válce a krátkému období relativní

svobody po jejím skončení. Velký prostor je v publikaci věnován méně známé činnosti ČsOL v exilu v době komunistické totality. Opomenut není pochopitelně ani porevoluční vývoj ČsOL včetně nejnovějších počínů, které byly uskutečněny v rámci projektu Legie 100. Čtenář se seznámí i s osudy nejvýraznějších předsedů ČsOL pro daná údobí, kterými byli Josef Patejdl, Joža David a armádní generálové Alois Liška a Tomáš Sedláček. Publikace o dějinách ČsOL, jež doprovází osm desítek fotografií, je k dostání na ústředí ČsOL v Praze a má napomoci především našim členům a členkám k hlubšímu povědomí o základech, ze kterých vychází tradice naší organizace.

100 let československých legií

Zájemci o historii prvního československého odboje mohou získat na pražském ústředí očekávaný sborník příspěvků, které na konci listopadu loňského roku zazněly v sále Ministerstva kultury ČR na Malé Straně v rámci 2. mezinárodní konference ČsOL. Z celkem 24 článků, doprovázených fotografiemi a dokumenty, je 10 od zahraničních autorů, a to ze Slovenska, Ruska, Francie a Itálie. Tematicky je věnována

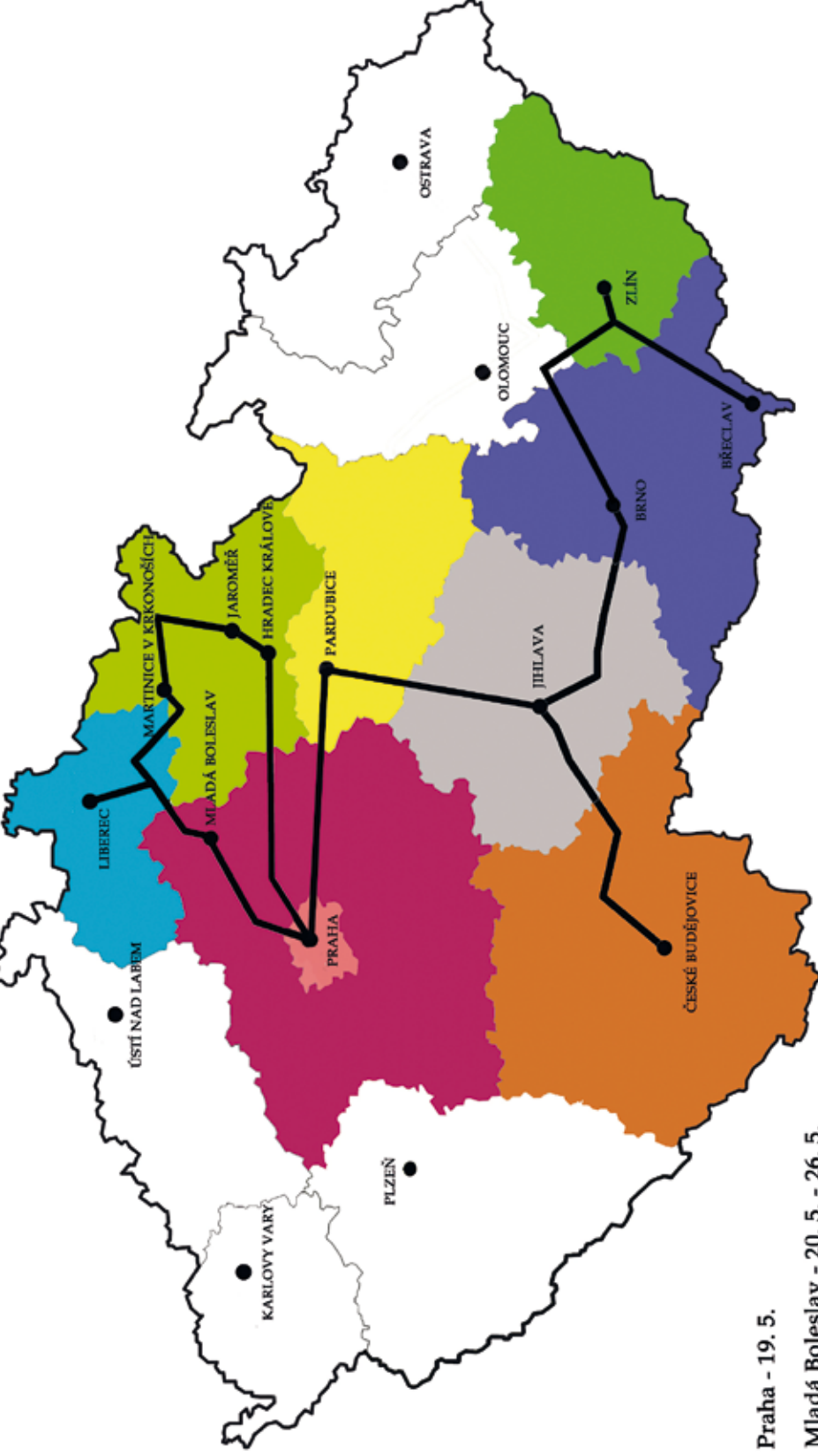
pozornost vzniku a boji čs. legií v Rusku a Itálii, československým dobrovolníkům v britské armádě a francouzské Cizinecké legii. Stranou nezůstávají ani legionářské osudy za druhé světové války a po roce 1948. Vedle studií obecnějšího záběru se autoři věnovali i známým či méně známým osobnostem a sborník obsahuje i příspěvky regionálního charakteru. Skutečnost, že sborník obsahuje studie mnohdy zcela rozdílné tematicky a časově, ukazuje široké spektrum různých aspektů souvisejících se vznikem a působením čs. legií za první světové války, ale i s jejich odkazem a jeho nakládáním v následujících desetiletích. Navzdory tomu, že mezi autory nejsou jen profesionální historici, všechny příspěvky mají odpovídající odbornou úroveň a dokazují, že jejich autoři se problematice věnují dlouhodobě. V tomto smyslu sborník pozitivně hodnotili i jeho recenzenti profesoři František Hanzlík a Josef Leikert a Dr. Mária Macková.

Připravil: -JF-

LEGIOVLAK

v roce 2015 (1. etapa)

PREZENTACE V KRAJSKÝCH MĚSTECH

● Praha - 19. 5.

● Mladá Boleslav - 20. 5. - 26. 5.

● Liberec - 28. 5. - 12. 6.

● Martinice v Krkonoších - 13. 6.

● Jaroměř - 14. 6.

● Hradec Králové - 15. 6. - 28. 6.

● Jihlava - 2. 10. - 18. 10.

● Brno - 20. 10. - 5. 11.

● Zlín - 7. 11. - 19. 11.

● Břeclav - 21. 11. - 24. 11

Nadace pro podporu
kariérního a odborného
rozvoje našich železnic

Změna termínů v jednotlivých městech vyhrazena.

Příběhy sbírkových předmětů VHÚ

Letecká kukla npor. Aloise Vašátka

Jedním z nejúspěšnějších československých stíhacích pilotů byl Alois Vašátka. Předválečný letec, hrdina bojů nad Francií a Velkou Británií, zahynul v roce 1942. Do sbírek Vojenského historického ústavu se přesto podařilo v roce 1977 získat malou část jeho pozůstalosti, již dominuje předválečná letecká kukla československé armády.

Kukla je vyrobena z tmavohnědě lakované jemné kůže s podšívkou z kozinky béžové barvy. Konstrukčně se kukla skládá z osmi dílů, vrchního vyztužení, poutka na fixaci brýlí, upínacího a stahovacího popruhu a překlapek, kryjících vývody sluchátek. Překlapy se zapínají pomocí dvou druků a čtyř protikusů značky Waldes. Na vnitřní straně pravé příklopky je přejímací značka čs. armády a rok 1937, na levé pak štítek výrobce a jméno majitele.

Kukla ve velikosti 58 (obvod hlavy) byla vyrobena Oděvním družstvem legionářů a invalidů československých legií v Praze. Černým inkoustem je na štítku vypsáno jméno majitele - nadporučík Alois Vašátka, letecký pluk 2.

Připravil: Zdeněk Špitálník

ODĚVNÍ DRUŽSTVO
LEGION. A INVAL. ČSL. LEGIÍ
Tel. 603-33, Pražská - Čelámská 25

P. I. mp. Alois Vašátka
let. pl. 2. (58)